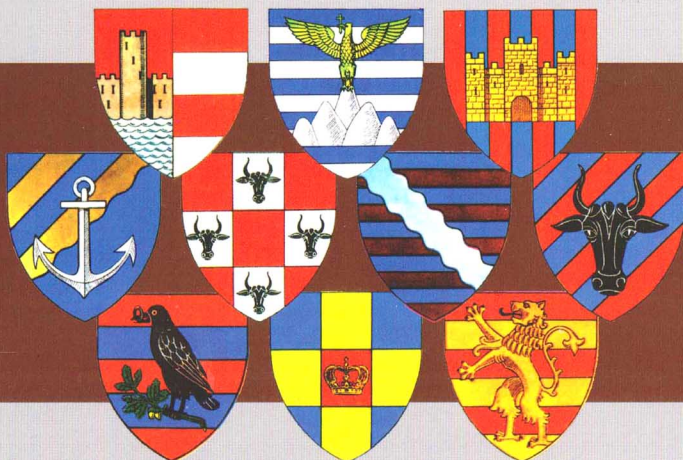

AUGUSTIN MUREȘAN

STEMELE ȚINUTURILOR ROMÂNIEI (1938 - 1940)

COLECȚIA PATRIMONIU

SERIA ȘTIINȚE AUXILIARE ALE ISTORIEI

Editura Gutenberg Univers
2012 ARAD - ROMÂNIA

AUGUSTIN MUREȘAN

**STEMELE ȚINUTURILOR ROMÂNIEI
(1938-1940)**

Coperta: Călin Man

Această lucrare a apărut cu sprijinul financiar al Consiliului Județean Arad

Referenți științifici: conf. univ. dr. Marius Grec
conf. univ. dr. Simona Stiger

Rezumatul în limba engleză: prof. Livia Marinescu

Coperta I: Stemele ținuturilor României, în uz între anii 1938-1940.

Sus, de la stânga la dreapta,

rândul 1: **Stema ținutului Nistru;**

Stema ținutului Argeș;

Stema ținutului Suceava.

rândul 2: **Stema ținutului Mării;**

Stema ținutului Prut;

Stema ținutului Dunărea;

Stema ținutului Someș.

rândul 3: **Stema ținutului Timiș;**

Stema ținutului Mureș;

Stema ținutului Olt.

© Complexul Muzeal Arad, autorul

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
MUREȘAN, AUGUSTIN

Stemele ținuturilor României / Augustin Mureșan.

- Arad: Gutenberg Univers, 2012

Bibliogr.

ISBN 978-606-8204-80-2

929.6(498)

Editura Gutenberg Univers Arad - Editură recunoscută de C.N.C.S.I.S. - COD 272

Stemele ținuturilor României (1938-1940),
au fost reproduse după Maria Dogaru, *Din heraldica României*,
Editura JIF, București, 1994, fig. 356-365

Tiparul executat la S.C. Gutenberg S.A. Arad – tiraj 300
Calea Victoriei nr. 41 • Tel.: 0257 230 670; Fax: 0257 254 339
E-mail: gutenberg@arad.astral.ro

AUGUSTIN MUREȘAN

**STEMELE ȚINUTURILOR ROMÂNIEI
(1938-1940)**

Arad - 2012

AUGUSTIN MUREȘAN

Doctor în istorie

Membru al Comisiei de Heraldică, Genealogie și Sigilografie a Academiei Române, filiala Cluj-Napoca (1997);

Membru fondator al Societății Române de Vexilologie (1998), afiliată la Federația Internațională a Asociațiilor de Vexilologie (F. I. A.V.);

Membru activ al Institutului Român de Genealogie și Heraldică „Sever Zotta” din Iași (2004).

Preocupat de cercetarea istoriei și a științelor auxiliare ale istoriei, heraldica, sigilografia, genealogia și vexilologia, a participat la numeroase sesiuni de comunicări științifice și a publicat peste 80 de studii și articole științifice la care se adaugă recenzii, note și prezentări de articole în reviste de cultură.

A publicat în reviste precum: *Studia Universitatis „Babeș-Bolyai”, historica*; *Studia Universitatis „Vasile Goldiș”, Analele Universității din Oradea*, *Anuarul Institutului de Istorie „George Barițiu” din Cluj-Napoca*, *Studii de istorie*, *Studii de știință și cultură*, *Hrisovul*, *Revista Arhivelor*, *Thraco-dacica*, *Crisia*, *Revista muzeelor și monumentelor, seria muzee*, *Buletinul Muzeului Militar Național (serie nouă)*, *Ziridava*, *Historia urbana*, *Analele Banatului (Serie Nouă-Arheologie-Istorie)*, *Teologia*, *România pitorească*, *Arca*, *Aradul Cultural*, *Universul cărții*. Autorul este expert în domeniul heraldicii și sigilografiei.

CUPRINS

CUVÂNT ÎNAINTE	7
Capitolul I. ȚINUTURILE ROMÂNIEI (1938-1940). CADRU GENERAL ISTORIC ȘI GEOGRAFIC	10
Capitolul II. STEMELE ȚINUTURILOR ROMÂNIEI (1938-1940)	21
Capitolul III. DESCRIEREA STEMELOR	35
1. Stema ținutului Argeș (Bucegi)	36
2. Stema ținutului Crișuri (Someș)	38
3. Stema ținutului Dunării (Dunărea de Jos)	40
4. Stema ținutului Jiu (Olt)	42
5. Stema ținutului Marea (Mării)	44
6. Stema ținutului Mureș (Alba Iulia)	46
7. Stema ținutului Nistru	48
8. Stema ținutului Prut	50
9. Stema ținutului Suceava	52
10. Stema ținutului Timiș	54
CONCLUZII	56
Abrevieri	58

Glosar	59
Summary	67
Bibliografie selectivă	77
Lista ilustrațiilor	81
List of illustrations	82
Album heraldic	83
Anexe	105

CUVÂNT ÎNAINTE

Printre izvoarele heraldice românești se cuprind și stemele ținuturilor României, în uz între anii 1938-1940. Create de către Comisia Consultativă Heraldică, stemele acestor ținuturi sunt în număr de zece. Ele se păstrează la Arhivele Naționale ale României, fondul special al Comisiei de heraldică, mai sus menționată.

Studierea lor mai amănunțită de cât s-a făcut până acum, constituie fără îndoială, un segment important al heraldicii teritoriale românești. Prin piesele și figurile heraldice cuprinse în câmpurile scuturilor lor, stemele ținuturilor României au o valoare istorico-documentară și trebuiesc mai mult cunoscute. Ele au individualizat următoarele 10 ținuturi ale României întregite: Argeș (Bucegi), Crișuri (Someș), Dunării (Dunărea de Jos), Jiu (Olt), Marea (Mării), Mureș (Alba Iulia), Nistru, Prut, Suceava și Timiș.

Înființate conform Legii administrative din 14 august 1938, aceste ținuturi au existat foarte puțin în istoria României și ca atare și stemele lor au fost efemer folosite. Compozițiile lor heraldice au însă, semnificații deosebite.

Pentru a veni în ajutorul celor care vor folosi lucrarea noastră, Stemele ținuturilor României (1938-1940), sunt necesare câteva lămuriri privind structura acesteia.

Din punct de vedere structural, lucrarea de față cuprinde: Cuvânt înainte, urmat de capitolul întâi, ținuturile României (1938-1940). Cadru general istoric și geografic; capitolul al

doilea, stemele ținuturilor României (1938-1940); capitolul al treilea, descrierea stemelor ținuturilor. *Descrierea stemelor este făcută în ordine alfabetică pe ținuturile României, înființate prin reforma administrativă din 1938.*

Scopul lucrării tinde să fie cunoscute stemele ținuturilor României (1938-1940) și a semnificațiilor lor. Ele au o valoare incontestabilă, atât sub raport istoric cât și din punct de vedere heraldic. Din analiza lor, rezultă informații prețioase cu privire la istoria unei astfel de regiuni din diferite puncte de vedere.

Lucrarea este însoțită de concluzii, abrevieri, glosar, rezumat în limba engleză, lista ilustrațiilor, bibliografie, album heraldic și anexe.

Am introdus glosarul cu termeni pentru că de cunoașterea noțiunilor specifice heraldicii românești depinde rigurozitatea științifică a aflării semnificațiilor diferitelor elemente incluse într-o stemă sau alta. El poate fi folosit la „citirea” și descifrarea corectă a stemelor din această lucrare.

Din bibliografia acestei lucrări, cititorul va găsi informațiile necesare în legătură cu mobilele heraldice incluse în scuturile celor 10 steme de ținuturi. Prin aceste însemne heraldice prezentăm cititorului, un mic segment din heraldica teritorială a României interbelice, aflată în folosință între 1938-1940.

Urmărind cu atenție aceste compoziții heraldice, cititorul poate afla informații în legătură cu unele probleme care din lipsa altor izvoare istorice au rămas până acum nelămurite.

Din dorința de a veni în ajutorul celor interesați de a cunoaște stemele ținuturilor României, pe lângă descrierea fiecărei steme de ținut am prezentat într-un aliniat aparte, semnificațiile elementelor însumate și bibliografia necesară.

Am considerat util să analizăm integral cele 10 steme ale ținuturilor României deoarece cercetarea și analiza lor, a fost realizată doar succint de către puțini cercetători. În acest sens,

ne simțim datori să amintim contribuția adusă de heraldiștii: Maria Dogaru și Dan Cernovodeanu.

Lucrarea de față este destinată a trezi interesul marelui public pentru stemele ținuturilor României, în uz între 1938-1940 și de a ușura prin intermediul limbajului heraldic, descifrarea corectă a mesajului pe care acestea îl transmit generațiilor de astăzi și viitoare. Cartea se adresează în primul rând specialiștilor, dar și celor pasionați de heraldică.

Ținem să menționăm că vom rămâne recunoscători celor care prin observațiile și sugestiile lor, vor aduce contribuții la îmbogățirea lucrării de față.

În încheierea acestui Cuvânt înainte, aducem mulțumiri și recunoștință tuturor acelor care, într-un fel sau altul, au contribuit, prin sprijinul acordat, la apariția acestei lucrări. Mulțumiri speciale se cuvin domnului dr. Peter Hügel, director al Complexului Muzeal Arad, ca urmare a sprijinului acordat pentru apariția acestei cărți. Aducem mulțumiri, de asemenea și lucrătorilor de la S.C. Gutenberg S.A. Arad, pentru efortul deosebit de a publica această lucrare în condiții grafice cât mai bune.

Autorul

Capitolul I

ȚINUTURILE ROMÂNIEI (1938-1940). CADRU GENERAL ISTORIC ȘI GEOGRAFIC

La începutul anului 1938, regele Carol al II-lea impune un regim de autoritate monarhică deschizând în acest fel, calea spre regimurile dictatoriale. Printr-o lovitură de stat regele l-a demis pe Octavian Goga și a constituit, un nou guvern, sub președenția patriarhului Miron Cristea (11 februarie 1938 - 6 martie 1939)¹. Guvernul constituit în noaptea de 10/11 februarie 1938, de fapt a asigurat trecerea de la regimul democratic la cel de autoritate monarhică².

Din noul guvern făceau parte, ca miniștri secretari de stat, șase foști președinți ai Consiliului de Miniștri: Arthur Văitoianu, Alexandru Averescu, Alexandru Vaida-Voievod, Nicolae Iorga, Gheorghe Tătărăscu, Gheorghe Gh. Mironescu³.

Dintre primii miniștri care erau în viață, Iuliu Maniu și Octavian Goga au refuzat să accepte demnitatea oferită de Carol al II-lea, iar Barbu Știrbey nu a fost solicitat de rege⁴.

¹ Ioan Scurtu, *Monarhia în România 1866-1947*, Edit. Danubius, București, 1991, p. 111.

² * * * *Istoria Românilor, România întregită (1918-1940)*, vol. VIII, Edit. Enciclopedică, București, 2003, capitolul X, *Regimul de autoritate monarhică (februarie 1938 - septembrie 1940)*, p. 391.

³ *Ibidem*, p. 391.

⁴ *Ibidem*.

În aceeași noapte de 10/11 februarie 1938 s-a hotărât introducerea stării de asediu pe întreg cuprinsul țării, menținerea ordinii publice și siguranței statului trecând în mâinile autorităților militare; au fost numiți noi prefecți de județe din rândul ofițerilor cu grad de locotenent-colonel sau colonel⁵.

La 20 februarie, Consiliul de Miniștri a aprobat proiectul *noii Constituții* și a decis ca ea să fie supusă cetățenilor spre ”bună știință și învoială”, votul făcându-se prin ”declarațiune verbală înaintea biroului de votare”, ținându-se liste separate cu cei care au votat împotriva. Plebiscitul s-a desfășurat la 24 februarie, covârșitoarea majoritate a populației - mai ales cea din mediul rural - neavând timpul material necesar pentru a cunoaște textul noii Constituții⁶.

Constituția din 1923 a fost suspendată, fiind elaborată o nouă lege fundamentală care a fost promulgată în cadrul unei ceremonii desfășurate la Palatul Regal, în prezența tuturor membrilor guvernului, în ziua de 27 februarie 1938⁷. Această nouă Constituție consemna principiul monarhiei active, iar regimul politic avea caracterul monarhiei autoritare⁸.

Deși, această nouă Constituție a menținut principiul conform căruia toate puterile statului emană de la națiune, precum și pe cel al separării puterilor în stat, în realitate acestea au fost concentrate în mâna regelui. Acesta era declarat „capul statului” (art.30) și în această calitate era organul prin care națiunea, titulara suveranității, își manifesta toate puterile⁹. În realitate, și până în 1938 regele era „capul statului”, chiar dacă nu exista o mențiune expresă în Constituție¹⁰.

Regele își exercita puterea legislativă prin Reprezentanța Națională, puterea executivă prin guvern, iar hotărârile judecă-

⁵ Ioan Scurtu, *op. cit.*, p. 111.

⁶ *** *Istoria Românilor, România întregită (1918-1940)*, vol. VIII, p. 392.

⁷ *** *Istoria Românilor, România întregită (1918-1940)*, vol. VIII, p. 392.

⁸ *** *Istoria Românilor, România întregită (1918-1940)*, vol. VIII, p. 393.

⁹ Ioan Scurtu, *op. cit.*, p. 111.

¹⁰ *** *Istoria Românilor, România întregită (1918-1940)*, vol. VIII, p. 393.

torești se exercitau în numele său¹¹. Astfel, regimul instaurat în noaptea de 10/11 februarie 1938, instituționalizat prin Constituția promulgată la 27 februarie 1938, marca o modificare a formei de guvernământ în România. Monarhia își asigura o poziție dominantă, precumpănitoare în sistemul politic al țării¹², parlamentul, guvernul sau chiar puterea judecătorească fiind subordonate regelui Carol al II-lea¹³. Printre alte prevederi, cuprinse în Constituție se acorda – pentru prima dată în România – dreptul la vot pentru femei.

Legea electorală din 9 mai 1939 a detaliat prevederile din Constituție; femeile aveau drept de vot, dar nu erau eligibile; numărul deputaților era stabilit la 258, iar al senatorilor aleși prin vot universal la 88, plus 88 numiți de rege și alții „de drept” în virtutea „înaltei lor situațiuni în stat și în biserică” (art.8)¹⁴.

Noua lege fundamentală introducea încă o restricție – pe lângă cea de vârstă – și anume, aceea ca alegătorii să fie știutori de carte, fapt ce a avut ca rezultat scăderea numărului de alegători de la 4,6 milioane în 1937, la 2 milioane în 1939. Un alt element nou este introducerea jurământului de credință față de regele Carol al II-lea pe care parlamentarii erau obligați să-l presteze¹⁵.

La 30 martie 1938, patriarhul Miron Cristea și-a prezentat demisia, apreciind că guvernul său a pus bazele noului regim și a

¹¹ *Ibidem*.

¹² În acest sens, la 16 decembrie 1938 a apărut *Decretul-lege* privind înființarea Frontului Renașterii Naționale (F.R.N.). Urmărind să dezintegreze vechile partide prin atragerea unor cadre în posturi de conducere, decretul preciza că F. R. N. era „unica organizație politică în stat”, orice altă activitate politică decât aceea a F.R.N. fiind socotită clandestină, vezi * * * *Istoria Românilor, România întregită (1918-1940)*, vol. VIII, 2003, p. 400. Despre acest partid vezi și Radu Florian Bruja, *Carol al II-lea și partidul unic: Frontul Renașterii Naționale*, Edit. Junimea, Iași, 2006.

¹³ Ioan Scurtu, *op. cit.*, p.112.

¹⁴ * * * *Istoria Românilor, România întregită (1918-1940)*, vol. VIII, p. 394.

¹⁵ *Ibidem*.

dat o nouă Constituție¹⁶. Dar, monarhul l-a însărcinat tot pe patriarhul Miron Cristea să formeze un nou guvern, care din punct de vedere al structurii politice nu se deosebea de cel anterior. Astfel, postul cheie - Ministerul de Interne - îl deținea și pe mai departe Armand Călinescu, la Justiție a fost numit Victor Iamandi, la Afaceri Străine - Nicolae Petrescu-Comnen, iar la Finanțe - Mircea Cancicov¹⁷.

Printr-un decret regal din 30 martie 1938 s-a înființat *Consiliul de Coroană*, compus din membri desemnați de suveran; acesta se întrunea "ori de câte ori regele socotește util să-i ceară părerea, cu titlu consultativ, asupra problemelor de stat de însemnătate excepțională"¹⁸. Membrii Consiliului purtau titlul de consilieri regali, aveau rang de miniștri de stat și la ceremoniile oficiale ocupau locul de după președintele Consiliului de Miniștri. Ei primeau o indemnizație de reprezentare¹⁹. Consilierii regali au fost numiți dintre foștii miniștri de stat din primul guvern condus de patriarhul Miron Cristea, la care s-au adăugat mareșalul Constantin Presan și generalul Ernest Baliff²⁰. În aceeași zi a apărut decretul privind dizolvarea partidelor politice²¹. Prin acest decret se desființează un element fundamental al regimului democratic, al oricărei societăți moderne²².

În ziua de 14 aprilie 1938 a fost publicat *decretul privind apărarea ordinii în stat*²³, care preciza că dizolvarea unei grupări

¹⁶ *Ibidem*.

¹⁷ *Ibidem*. Regimul regelui Carol al II-lea s-a caracterizat printr-o mare instabilitate și inconsecvență. În intervalul 10 februarie 1938 - 6 septembrie 1940 s-au perindat la cârma țării 9 guverne, vezi Ioan Scurtu, *op. cit.*, p. 114.

¹⁸ "Monitorul Oficial", nr. 75 din 31 ianuarie 1938.

¹⁹ * * * *Istoria Românilor, România întregită (1918-1940)*, vol. VIII, p. 394.

²⁰ *Ibidem*, p. 395.

²¹ Despre conținutul acestui decret vezi "Monitorul oficial", nr. 75 din 31 martie 1938.

²² Ioan Scurtu, *op. cit.*, p. 112.

²³ „Monitorul Oficial”, nr. 88 din 14 aprilie 1938.

sau asociații cu caracter politic atrăgea după sine în mod automat închiderea cluburilor sau localurilor de întruniri ale acestora²⁴.

Pentru o nouă organizare administrativ-teritorială a României, sub regimul Constituției din 1938²⁵ a fost elaborată *Legea administrativă* din 14 august 1938²⁶, promulgată prin *Decretul regal* nr. 2919. În baza acestei legi administrative teritoriul României a fost împărțit în 10 ținuturi²⁷.

Legea a pus la baza organizării administrativ-teritoriale principiul centralismului și a consacrat organizarea cu caracter autoritar a administrației locale.

Numărul total al județelor era de 71, dat fiind faptul că atunci România avea o suprafață de 295.049 km² cuprindea Basarabia, Bucovina de Nord și Cadrilaterul, regiuni unde erau județele: Cahul, Cetatea Albă, Caliacra, Cernăuți, Durostor, Ismail, Orhei, Tighina, Soroca și Storojineț²⁸.

Județele au fost menținute ca unitate administrativă și de control, dar au fost subordonate ținuturilor care erau alcătuite din 429 plăși, 179 orașe și 15.081 localități²⁹.

În art.1 din această lege se prevede că:” Administrația locală se exercită prin următoarele circumscripții teritoriale: comuna, plasa, județul, ținutul. Comuna și ținutul sunt persoane juridice. Ele reprezintă interesele locale și exercită în același timp și atribuțiile de administrație generală conferite prin lege. Plasa și

²⁴ * * * *Istoria Românilor, România întregită (1918-1940)*, vol. VIII, pp. 395-396.

²⁵ Vezi *Constituția României* din 1938.

²⁶ Vezi *Legea administrativă din 14 august 1938*; *Istoria României în date* (sub conducerea lui Constantin C. Giurescu), Edit. Enciclopedică Română, București, 1971, p. 365 și p. 370.

²⁷ În acest sens, vezi *Legea administrativă din 14 august 1938*; *Enciclopedia României*, vol. II, 1938, pp.3-14; Ioan Scurtu, *op. cit.*, p. 112.
* * * *Istoria Românilor, România întregită (1918-1940)*, vol. VIII, p. 396.

²⁸ Vezi *Enciclopedia României*, vol. II, pp. 3-14.

²⁹ *Enciclopedia României*, vol. II, pp. 6-7.

județul sunt circumscripții de control și de desconcentrare a administrației generale”³⁰.

Comunele erau rurale și urbane, cele urbane fiind împărțite în municipii (cele cu peste 50.000 locuitori sau reședință de ținuturi), orașe reședințe de județ și orașe nereședințe de județ. Administrația comunei o exercita primarul și consiliul comunal iar pentru satele îndepărtate de reședința comunei era un delegat care se ocupa de rezolvarea problemelor administrative comunale.

La art. 53 legea prevedea formarea celor 10 ținuturi, stabilindu-se componența și reședințele³¹. Delimitarea celor 10 ținuturi înființate a fost făcută în scopul de a se grupa în cuprinsul aceluiași ținut, județe cu o identitate de interese economice, astfel că fizionomia ținuturilor era total diferită de cea a regiunilor istorice. Fiecare ținut a primit numele celui mai important curs de apă din cuprinsul teritoriului administrat³².

Precizăm, că nu este în intenția noastră de a face o descriere amănunțită a ținuturilor³³, ci doar o prezentare a unui cadru general din punct de vedere istoric și geografic. Această prezentare are rolul de-a cunoaște care erau județele componente ale acestor unități administrativ-teritoriale în vederea prezentării semnificațiilor stemelor ținuturilor.

Cele 10 ținuturi erau:

1. *Ținutul Argeș (Bucegi)*, cu reședința la București, cuprindea următoarele 10 județe: Argeș, Brașov, Buzău, Dâmbovița, Ilfov, Muscel, Prahova, Teleorman, Trei Scaune și Vlașca.

2. *Ținutul Mării* cu reședința la Constanța era format din 4 județe: Caliacra, Constanța, Durostor și Ialomița.

³⁰ *Legea administrativă din 14 august 1938.*

³¹ *Legea administrativă din 14 august 1938.*

³² D. I. Pop, *Instituția regiunii în proiectele și legile administrative române*, Alba Iulia, 1938, p.106.

³³ Despre organizarea administrativă a României, suprafața teritorială și populația ei pe ținuturi și unități administrative, vezi amănunțit *Enciclopedia României*, vol.II, 1938, pp. 6-14.

3. *Ținutul Dunărea (Dunărea de Jos)* avea capitala la Galați și era alcătuit din 10 județe: Brăila, Cahul, Covurlui, Fălciu, Ismail, Putna, Râmnicu Sărat, Tecuci, Tulcea și Tutova.

4. *Ținutul Nistru*, cu reședința la Chișinău, includea următoarele 4 județe: Cetatea Albă, Lăpușna, Orhei și Tighina.

5. *Ținutul Prut*: avea reședința la Iași și era compus din 9 județe: Bacău, Baia, Bălți, Botoșani, Iași, Neamț, Roman, Soroca și Vaslui.

6. *Ținutul Suceava* cu reședința la Cernăuți reunea următoarele 7 județe: Câmpulung, Cernăuți, Dorohoi, Hotin, Rădăuți, Storojineț și Suceava.

7. *Ținutul Mureș (Alba Iulia)* cu reședința la Alba Iulia avea în alcătuire următoarele 9 județe: Alba, Ciuc, Făgăraș, Mureș, Odorhei, Sibiu, Târnava Mare, Târnava Mică și Turda.

8. *Ținutul Crișuri (Someș)*, cu reședința la Cluj era compus din următoarele 7 județe: Bihor, Cluj, Maramureș, Năsăud, Sălaj, Satu Mare și Someș.

9. *Ținutul Olt (Jiu)* cu reședința la Craiova și era alcătuit din 6 județe: Dolj, Gorj, Mehedinți, Olt, Romanați și Vâlcea.

10. *Ținutul Timiș* cu reședința la Timișoara includea următoarele 5 județe: Arad, Caraș, Hunedoara, Severin și Timiș-Torontal³⁴.

În cuprinsul fiecărui ținut au fost organizate serviciile exterioare ale ministerelor desconcentrate și grupate sub autoritatea șefului administrativ al ținutului, care potrivit decretului-lege a primit denumirea de Rezident regal³⁵. El era reprezentant al guvernului în ținut, administrator al ținutului.

Pentru a se asigura stabilitatea necesară conducerii ținutului, rezidentul regal era numit pe o perioadă de șase ani, prin decret

³⁴ Vezi *Enciclopedia României*, vol.II, 1938, pp. 6-14.

³⁵ Codul Hamangiu, 1938, vol.XXVI, partea a II-a, p.1484; vezi și Antoniu Martin, *Instituția regiunii în legislația și practica politică interbelică*, în "Ziridava", XXIII, 2002, p. 301; Manuel Guțan, *Istoria administrației publice românești*, ed. a II-a, revăzută și adăugită, Edit. Hamangiu, București, 2006, p. 270.

regal, în temeiul unui jurnal al Consiliului de Miniștri. Rangul său a fost asimilat cu cel al unui subsecretar de stat. În exercitarea atribuțiilor sale, rezidentul regal era secondat de un Secretar General și ajutat de Consiliul Ținutului. Acest organ colectiv având atribuții consultative și deliberative avea rolul de a da avizul Rezidentului regal în toate problemele de interes obștesc³⁶.

Regimul carlist prezenta această lege administrativă ca pe una venită să eludeze centralismul excesiv și să îndeparteze influența politicului din administrație³⁷. Noua lege - susțineau autoritățile - era „pătrunsă de nevoile reale de viață națională și locală, plămădită în veșnica preocupare a interesului general, liberată de toate formele menite să satisfacă numai o ideologie”³⁸.

Propaganda oficială prezenta ținutul ca o realitate economico-culturală și administrativă, „singurul mijloc care poate da țării o administrare temeinică”³⁹. În realitate, în pofida aparentei descentralizări, create de drepturile acordate ținuturilor și de atribuțiile conferite rezidenților regali, legea administrativă a întărit centralismul iar prin unele articole ale sale, aceasta asigura controlul mai eficient al regimului de autoritate asupra aparatului de stat, fiind în ultimă instanță – timp de doi ani cât a funcționat – un *veritabil instrumentum regni*⁴⁰.

Reorganizarea a cuprins și domeniul social: sindicatele au fost dizolvate, iar prin decretul-lege din 12 octombrie 1938 s-au creat *breslele* de lucrători, funcționari particulari și meseriași, ce aveau ca obiect apărarea și dezvoltarea intereselor profesionale ale membrilor,

³⁶ D. I. Pop, *op. cit.*, p. 107.

³⁷ Antoniu Martin, *op. cit.*, p. 302; idem, *Instituția regiunii în legislația și practica politică interbelică*, în „Astra arădeană”, anul II, nr. 3(4) decembrie 2001, p. 7.

³⁸ * * * *Un an de aplicare a Legii administrative din 14 august 1938*, București, 1939, p. 17.

³⁹ *Idem*, p. 1.

⁴⁰ Mircea Mușat, Ion Ardeleanu, *România după Marea Unire*, vol. II, partea a II-a, București, 1988, p. 851.

făcându-se precizarea că interesele profesionale „sunt limitate prin însăși natura lor la acelea de ordin industrial, comercial, agricol, tehnic, cultural și social”, excluzându-se activitățile politice⁴¹.

Organizarea teritoriului în ținuturi s-a apreciat că a fost de inspirație fascistă deoarece se urmărea ștergerea particularităților istorice regionale⁴². Astfel, pe de o parte s-a renunțat la denumirile istorice tradiționale care au fost înlocuite cu denumiri de ape (râuri), iar pe de altă parte prin amestecarea unor regiuni cu particularități diferite.

Înființate după modelul iugoslav al „banovinelor”, ținuturile n-au apucat să-și dovedească utilitatea, iar alcătuirea lor a fost discutabilă⁴³. Spre exemplu ținutul Argeș cu reședința în capitala țării, reunea județe precum Trei Scaune, Brașov și Teleorman.

În 1940, România s-a lovit de mari revendicări teritoriale, pe de o parte din partea U.R.S.S. și pe de alta din partea Ungariei și Bulgariei, țări aliate Germaniei. Astfel la 26 iunie 1940, printr-o notă ultimativă a guvernului sovietic adresată României, Basarabia și Bucovina de Nord au intrat în componența U.R.S.S.⁴⁴.

După cedarea Bucovinei de Nord către U.R.S.S, ca urmare a ultimatum-ului din 26 iunie 1940 a guvernului sovietic adresat României⁴⁵ din compunerea ținutului Suceava⁴⁶ au ieșit județele:

⁴¹ Apud * * * *Istoria Românilor, România întregită (1918-1940)*, vol. VIII, București, 2003, p. 396

⁴² Günther H. Tontsch, *Juristische Literatur zur rumänischen Werwaltungsgeschichte im 19. und 20. Jahrhundert*, în „Jahrbuch für Europäische Werwaltungsgeschichte”, 12 (2000), p. 285.

⁴³ Maria Dogaru, *Din heraldica României*, Edit. JIF, București, 1994, p.159.

⁴⁴ Vezi pe larg, *Istoria Românilor, România întregită (1918-1940)*, vol. VIII, București, 2003, capitolul XV, pp. 572-574 și Ioan Bolovan, *Reflecții pe marginea negocierilor româno-maghiare din vara anului 1940*, în „Aradul cultural”, Arad, iunie 2000, pp.21-24.

⁴⁵ *Istoria României în date* (sub conducerea lui Constantin C. Giurescu), p. 370.

⁴⁶ Ținutul Suceava cuprindea Bucovina, părți din nordul Moldovei și nordul Basarabiei, fiind denumit după orașul Suceava, fostă capitală a Moldovei.

Cernăuți, Hotin, Storojineț, plasa Herța din județul Dorohoi și mai mult de o treime din județul Rădăuți. Din această cauză din 29 iunie 1940, reședința ținutului Suceava a fost mutată în orașul Vatra Dornei.

La 30 august 1940, prin Dictatul de la Viena, nordul Transilvaniei era luat de Ungaria⁴⁷ sub presiunea Germaniei și Italiei, iar la 7 septembrie 1940, prin tratatul de frontieră româno-bulgar de la Craiova, Bulgaria lua partea de sud a Dobrogei („Cadrilaterul”), adică județele Caliacra și Durostor⁴⁸.

La începutul existenței sale ținutul Mureș a cuprins nouă județe, după cum am arătat mai sus. După cedarea Ardealului de Nord, în urma Dictatului de la Viena, în ținutul Mureș au rămas șase județe. Au fost pierdute județele: Ciuc, Mureș, Odorhei cu excepția unor comune rămase dincoace de linia de demarcație și care, o parte au fost repartizate județului Turda și altele județelor Târnava Mare și Târnava Mică⁴⁹ ș.a.

Modificările granițelor au dus la unele schimbări în circumscripțiile teritoriale ale ținuturilor Dunărea de Jos, Mării, Timiș, Prut și Suceava. Astfel, județul Bihor a trecut în componența circumscripției teritoriale a ținutului Timiș. Județul Cluj-Turda, nou înființat a trecut în componența circumscripției teritoriale a ținutului Alba Iulia. Județul Tulcea a trecut din circumscripția teritorială a ținutului Dunării, în compunerea circumscripției teritoriale a ținutului Mării. Județul Baia a trecut

⁴⁷ Vezi Gheorghe Buzatu, Petre Onu, Ioan Scurtu, Vasile Bozga, *Triumful dreptului forței asupra forței dreptului. Sfărâmarea integrității, în „Istoria Românilor, România întregită (1918-1940)”*, vol. VIII, București, 2003, pp. 565-627.

⁴⁸ *Istoria României în date* (sub conducerea lui Constantin C. Giurescu, pp. 370-371. * * * *Istoria Românilor, România întregită (1918-1940)*, vol. VIII, cap. XV, București, 2003, pp. 575-577.

⁴⁹ Vezi Ionela Mircea, *Prefectură și prefecți. Instituția prefectului Județul Alba*, Alba Iulia 2005, p.65, nota 116.

din componența teritorială a ținutului Prut în circumscripția teritorială a ținutului Suceava⁵⁰.

Ulterior, ținuturile României au fost desființate ca nevia-bile⁵¹. Ele au funcționat până în momentul prăbușirii regimului autoritar al regelui Carol al II-lea, puternic compromis în urma pierderilor teritoriale pe care le-a suferit România în anul 1940⁵², prin cedări de teritorii către Uniunea Sovietică, Ungaria și Bulgaria.

Desființarea ținuturilor a fost practic hotărâtă de apariția *Decretului-Lege pentru desființarea Rezidențelor Regale și reorganizarea prefecturilor din județe*⁵³.

Pe fondul prăbușirii regimului autoritar regal⁵⁴ și instaurării regimului național-legionar ținuturile au fost desființate și s-a revenit la vechea împărțire administrativ-teritorială, cea a județelor.

⁵⁰ Vezi Decretul-Lege nr. 2119 din 16 septembrie 1940, publicat în "Monitorul Oficial", partea I, nr.215 din 16 septembrie 1940 și Viorel Stănică, *Administrarea teritoriului României în timpul celui de-al doilea război mondial*, în "Transilvanian Review of Administrative Sciences", 19, 2007, pp. 107-116.

⁵¹ Vezi Vasile Cucu, *România. Geografie economică*, Edit.Glasul Bucovinei, Iași, 1996, p.153 și Alexandru Ilieș, *Elemente de geografie politică*, curs universitar, Edit. Universității din Oradea, 1999, p. 139.

⁵² Guvernul prezidat de Ion Gigurtu (4 iulie-5 septembrie 1940) a constituit expresia dorinței regelui Carol al II-lea de a câștiga bunăvoința Germaniei și Italiei și de a evita noi pierderi teritoriale, vezi *Istoria Românilor*, vol. VIII, Edit. Enciclopedică, București, 2003, p. 420. La 5 septembrie, regele Carol al II-lea l-a investit pe generalul Ion Antonescu cu depline puteri pentru conducerea statului român, iar a doua zi, la 6 septembrie a fost nevoit să abandoneze prerogativele regale în favoarea fiului său Mihai, *ibidem*, p. 421.

⁵³ *Decretul-Lege pentru desființarea Rezidențelor Regale și reorganizarea prefecturilor din județe* promulgat sub nr. 2319 din 21 septembrie 1940, a fost publicat în "Monitorul Oficial", partea I, nr. 221 din 22 septembrie 1940.

⁵⁴ Amănunte vezi la Ioan Scurtu, *op. cit.*, p.114-124; idem, *Istoria României din anii 1918-1940. Evoluția regimului politic de la democrație la dictatură*, București, 1996.

Capitolul II

STEMELE ȚINUTURILOR ROMÂNIEI (1938-1940)

Stemele¹ județelor României² din perioada interbelică au fost înlocuite temporar, în anul 1938, odată cu înființarea ținuturilor. În cursul anului 1938 cu prilejul reformei administrative a

¹ Stema este ansamblul elementelor dispuse într-un anume mod, astfel încât să exprime plastic atribuțiile posesorului. O stemă se compune din următoarele elemente: a). *scut*; b). *mobilele heraldice* cuprinse în câmpul scutului; c). *elementele exterioare ale scutului*, incluzând: timbrul, sprijinatorii, pavilionul sau mantoul, deviza, coroana, vezi *Dicționar al științelor speciale ale istoriei*, Edit. științifică și enciclopedică, București, 1982, p. 222. Stemele ținuturilor României, în uz între 1938-1940 nu cuprind elemente exterioare ale scutului.

² În legătură cu stemele județelor și evoluția lor de-a lungul timpului, vezi *Stemele județelor fixate de către Comisia Consultativă Heraldică*, București, Imprimeriile Statului, 1928; *Stemele județelor României*, în „Enciclopedia României”, vol. II, București, 1938, pp. 13-15; Ioan Filitti, *Raportul Președintelui Comisiei Consultative Heraldice adresat ministrului de Interne asupra activității comisiunii între 1921-1938*, București, 1939, 30 p. (mss. în Biblioteca Academiei Române, Arhiva I. C. Filitti, msse. românești 354, A 2026); Dan Cernovodeanu, Ioan N. Mănescu, *Noile steme ale județelor și municipiilor din Republica Socialistă România. Studiu asupra dezvoltării istorice a heraldicii districtuale și municipale românești*, în „Revista Arhivelor”, anul LI, vol. XXXVI, nr.1-2, 1974, pp. 3-218; Maria Dogaru, *Din heraldica României*, Edit. JIF, 1994, pp. 96-159.

României, Comisia Consultativă Heraldică³ va alcătui stemele celor zece ținuturi⁴, după proiectul prezentat de istoricul George D. Florescu, membru al acestei comisii⁵.

³ Organism constituit în 1920 și oficializat ca urmare a aplicării legii din 23 iunie 1921 (prin care se fixase noua stemă a României) ce hotărâ instituirea pe lângă Ministerul de Interne, a unei Comisii Consultative Heraldice cu atribuții care au constat conform deciziei ministeriale nr. 33035 din 9 august 1921, atât în întocmirea stemelor județelor, municipiilor, orașelor și ale unor diverse instituții de stat, laice sau religioase, cât și a controlului folosirii lor de către diferitele autorități. B. A. R., *Arhiva I. C. Filitti*, col. mss. A 2026, pp. 1-2; D. A. N. I. C., *fond Comisia Consultativă Heraldică*, dosar 1/1921; Dan Cernovodeanu, *Știința și arta heraldică în România*, Edit. științifică și enciclopedică, București, 1977, p. 30, nota 80. Comisia Consultativă Heraldică era formată din 7 membri numiți pe un termen de cinci ani (un delegat al Ministerului de Interne, unul al Ministerului Cultelor, unul al Ministerului de Război, reprezentantul Direcției Generale a Arhivelor Statului și trei membri desemnați de Ministerul de Interne dintre specialiștii cu studii heraldice și istorice). Comisia a concentrat informațiile privind sigiliile și stemele utilizate de-a lungul anilor pe teritoriul țării și a elaborat noile arme de stat, precum și stemele pentru autoritățile administrativ-teritoriale (ținuturi, județe, municipii, orașe și unele instituții laice și ecleziastice, ca: universități, patriarhie, mitropolii, episcopii). A fost desființată în 1940, vezi C. Moisil, *Comisiunea Consultativă Heraldică*, în "Revista Arhivelor", I, 1925 și II, 4, 1927-1929; Dan Cernovodeanu, Ioan N. Mănescu, *op. cit.*, p. 6; Dan Cernovodeanu, *op. cit.*, pp. 31-32; *Dicționar al științelor speciale...*, p.75. Adina Berciu-Drăghicescu, *Științele auxiliare ale istoriei*, Edit.Universității din București, 1997, p.115; Maria Dogaru, *op. cit.*, pp. 88-95.

⁴ D. A. N. I. C., *Comisia Consultativă Heraldică*, dos. nr. 77-86/1938 și "Monitorul Oficial", Anul CVII, nr. 34 din 10 februarie 1939, p. 698; Dan Cernovodeanu, *op. cit.*, p. 32; Maria Dogaru, *op. cit.*, p. 159.

⁵ Istoricul George D. Florescu a fost numit membru în Comisia Consultativă Heraldică în februarie 1928, vezi Dan Cernovodeanu, *op. cit.*, p.30, nota 80.

Stemele ținuturilor României create în 1938 au fost în uz doar până în septembrie 1940⁶. Aceste steme sunt alcătuite din scuturi⁷ având o formă triunghiulară, cu marginile rotunjite.

Suprafața scutului unor steme cuprinde piese onorabile de prim ordin, precum: fascia (scutul fasciat)⁸, palul (țeapa)⁹, banda¹⁰ și bara¹¹ sau repartizări de cartiere¹², în totalitate sau parțial, cromatică fiecărei împărțiri astfel rezultate semnificând culorile dominante ale stemelor județelor componente ale unui ținut sau altul.

⁶ Dan Cernovodeanu, *Evoluția armeriilor Țărilor Române de la apariția lor și până în zilele noastre (sec.XIII-XX)*, Editura Istros, Brăila, 2005, p. 359.

⁷ Scutul este elemental principal al blazonului sau stemei; el este în același timp și câmpul pe care se așează celelalte elemente de heraldică. Simbolizează arma de apărare a cavalerilor medievali, suprafață pe care combatanții își reprezentau blazonul. Despre scutul stemelor și formele lui, vezi Marcel Sturdza-Săucești, *Heraldica Tratat tehnic*, Edit. științifică, București, 1974, pp. 26-31; Adina Berciu-Drăghicescu, *op. cit.*, p.116; Maria Dogaru, *op. cit.*, pp. 23-25.

⁸ Fasciat (scut fasciat), termen care indică împărțirea câmpului scutului prin tăiere multiplă și reprezentarea părților cu smalturi alternative. Conform cerințelor științei heraldice, fasciile trebuie să fie în număr cu soț (de obicei 6) și reprezentate printr-o culoare ce alternează cu un metal sau prin mai multe culori, vezi *Dicționar al științelor speciale...*, p. 113.

⁹ Palul este obținut prin trasarea a două linii verticale în centru scutului, vezi *idem*, p. 186.

¹⁰ Banda este piesă onorabilă a scutului realizată prin trasarea a două diagonale din colțul drept superior spre colțul stâng inferior, formând o fâșie ce este reprezentată în alt smalt decât câmpul. Această piesă onorabilă trebuie să ocupe 1/3 din lățimea scutului, vezi *idem*, p.52.

¹¹ Bara este piesă onorabilă a scutului alcătuită prin trasarea a două diagonale ce unesc colțul stâng superior cu colțul drept inferior, rezultând o fâșie ce este reprezentată în alt smalt decât câmpul. Această piesă onorabilă trebuie să ocupe 1/3 din suprafața scutului, vezi *idem*, pp. 52-53.

¹² Cartier, fiecare din compartimentele în care a fost împărțită suprafața scutului. Inițial reprezenta una din cele patru părți ale scutului scartelat; ulterior definește fiecare din compartimentele scutului, indiferent de numărul acestora, vezi *idem*, p. 63.

În general, scuturile heraldice se caracterizează prin faptul că, fiecare porțiune din suprafața lor are un rol și o importanță bine stabilită¹³.

Din punct de vedere al împărțirii suprafeței scutului stemele ținuturilor României din anii 1938-1940 elaborate de Comisia Consultativă Heraldică pot fi de mai multe feluri. În funcție de liniile trasate, scuturile acestor steme pot fi:

1. *Scut despicat*, împărțit în două părți egale printr-o linie dreaptă verticală: 1 stemă (stema ținutului Nistru).
2. *Scut tăiat în bandă*: 1 stemă (a ținutului Dunării de Jos).
3. *Scut tăiat în bară*: 2 steme (ale ținuturilor Mării și Someș).
4. *Scut împărțit în nouă partițiuni*, prin trasarea a două linii verticale și a două linii orizontale: 2 steme (ale ținuturilor Mureș și Prut).
5. *scut împărțit în șapte câmpuri („pal”)*: 1 stemă (stema ținutului Suceava).
6. *Scut partajat în fascii*: 3 steme (ale ținuturilor Bucegi, Olt și Timiș).

În ceea ce privește înfățișarea acestor steme se poate constata faptul că, în alcătuirea lor s-au respectat normele științei și artei heraldice. Acest fapt poate fi dovedit prin: a) modul prin care sunt reprezentate din punct de vedere al formei scutului și proporționalității diferitele categorii de piese și figuri heraldice; b) unele mobile heraldice sunt preluate din stemele unor vechi unități administrativ-teritoriale.

În ceea ce privește modul de reprezentare din punct de vedere al formei scutului și al proporționalității, aceste steme sunt corect înfățișate. Mobilele heraldice, preluate din însemne heraldice mai vechi și introduse în stemele ținuturilor sunt în număr de cinci. Este vorba de capul de zimbriu, corbul cu inel în cioc, leul,

¹³ Maria Dogaru, *op. cit.*, p. 23.

fortificațiile de apărare (cetăți) și coroana¹⁴. Stema ținutului Argeș (Bucegi) are spre exemplu împrumutată acvila cruciată. Acvila era inclusă în stema județului Argeș, iar acvila cruciată este în stema județului Muscel și în stema orașului Câmpulung. Pentru stema ținutului Mării s-a împrumutat ancora, probabil, din stema județului Covurlui sau nu este exclus din cea a orașului Turtucaia, județul Durostor etc. În acest sens, elementele vechi din stemele provinciale împrumutate în stemele ținuturilor României, în uz între 1938-1940, ar fi o temă pentru cercetările viitoare.

Modul de realizare a stemelor unităților administrativ-teritoriale dintre anii 1938-1940 exprimă priceperea și grija membrilor Comisiei Consultative Heraldice de a alcătui compoziții heraldice expresive din punct de vedere artistic și care să corespundă cerințelor artei heraldice.

Pentru cromatică suprafețelor scuturilor și a mobilelor heraldice incluse s-au folosit cele două metale: aurul și argintul și aproape toate culorile heraldice.

Analizate din punct de vedere al normelor științei blazonului, figurile heraldice utilizate în stemele ținuturilor României, pot fi grupate în două mari categorii:

1) *figuri heraldice naturale* și 2) *figuri heraldice artificiale*.

¹⁴ O categorie de reprezentări heraldice de mare valoare sunt așa-zisele *însemne ale puterii*. Pentru epoca medievală, acestea erau: coroana, globul crucifer, sceptrul (sau buzduganul), mantia și sabia, vezi *Dicționar al științelor speciale ale istoriei, Arhivistică, cronologie, diplomatică, genealogie, heraldică, paleografie, sigilografie*, D. G. A. S., București, 1982, pp.57, 90, 127, 160, 203. În Epoca Modernă, regalitatea română s-a distins prin coroană, sceptru, pavilion și mantie regală, vezi *Însemnele regalității române*, în "Enciclopedia României", vol. I, 1938, pp. 83-84. Despre coroana din Evul Mediu ca simbol al autorității domnești s-au publicat numeroase lucrări dintre care menționăm următoarele: Andrei Pippidi, *Tradiția politică bizantină în țările române în secolele XVI-XVIII*, Ediție revăzută și adăugită, Corint, București, 2001, pp. 65-70 și Veniamin Ciobanu, *Coroana ca simbol al puterii monarhice și al statului (sec. XII-XVII)*, în „Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie Iași”, XXXIII, 1996, pp. 15-22.

Înainte de a prezenta figurile heraldice naturale și pe cele artificiale din stemele ținuturilor României, în uz între 1938-1940, menționăm că, interpretarea și decodificarea simbolurilor reprezintă o direcție nouă în cercetare care presupune un studiu interdisciplinar: heraldică și istoria mentalităților¹⁵. Cercetarea se lovește adesea de imposibilitatea „citirii” simbolurilor pentru că ele, fie că au o semnificație ascunsă, fie că au fost adoptate sub impulsul fenomenelor de gust și modă, mai ales pentru secolele XVI-XVIII, când ar fi total inoperant să căutăm o simbolistică reală. Alte dificultăți se nasc, uneori, din imposibilitatea de a cunoaște impactul care provoacă atribuirea ulterioară de semnificații unor embleme deja adoptate, cum este cazul explicației legendare atribuite „capului de bour” din stema Moldovei¹⁶ sau corbului din stema Corvineștilor¹⁷ ș.a.

Revenind la prezentarea celor două mari categorii de figuri heraldice din stemele celor 10 ținuturi ale României, menționate mai sus, trebuie arătat că în categoria, *figurilor heraldice naturale* se includ:

a). *figuri heraldice din domeniul formelor de relief*: munți și ape.

b). *figuri heraldice din domeniul florei și faunei*.

Din domeniul *figurilor heraldice care cuprind formele de relief* s-a reprezentat prin simbol heraldic Munții Bucegi, prin 5 piscuri de munți de argint (stema ținutului Argeș), iar dintre apele curgătoare este redată Dunărea, printr-o bandă undată, de același metal (stema ținutului Dunării de Jos). Ca figuri heraldice naturale, munții și apele vorbesc simbolic despre natura frumoasă și bogată a celor două ținuturi.

¹⁵ apud, Ileana Căzan, *Imaginar și simbol în heraldica medievală*, Silex Casă de Editură, Presă și Impresariat, București, 1996, p.22.

¹⁶ *Ibidem*, vezi și C.I. Filipciuc, *Geneza însemnului Cap de Bour*, în „Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie”, A.D. Xenopol, (XIV), Iași, 1977, pp. 423-430

¹⁷ Ileana Cazan, *op. cit.*, p. 22.

Din domeniul *figurilor heraldice care includ flora* s-a utilizat: creanga de stejar. Din domeniul faunei: leul și capul de zimbru. Din *figurile naturale făcând parte din faună*, în heraldică un rol important l-a avut leul¹⁸, luat din lumea animală¹⁹. Leul rampant din stema ținutului Jiu (Olt) evocă faptul că acest ținut includea și Banatul Olteniei²⁰.

În două steme de ținuturi s-a reprezentat capul de zimbru, văzut din față (stemele ținuturilor Someș și Prut). În stema ținutului Crișuri (Someș) acest cap de animal heraldic apare o singură dată, iar în stema ținutului Prut, acesta este multiplicat.

Din lumea păsărilor cea mai frecvent folosită în heraldică este acvila²¹. Simbolizând zborul spre înălțimi, demnitate și curaj, acvila ocupă în statisticile internaționale locul doi după leu²².

În cazul stemelor de ținuturi acvila apare doar o singură dată, în stema ținutului Argeș. Aici este redată cu aripile deschise (cu zborul deschis), plasată pe înălțimi (pe un pisc de munte) ținând în cioc crucea. Este acvila cruciată.

Într-o singură stemă de ținut (ținutul Timiș) s-a reprezentat corbul cu inel în cioc, stema familiei Huniazilor care evocă faptul

¹⁸ Maria Dogaru, *op. cit.*, p.28. În primele zile ale heraldicii au fost puține animale redată pe scut; de departe cel mai important a fost leul, vezi Constantin Ittu, *Imagistica heraldică din secolele XII-XVI*, în „Buletinul Comisiei de Heraldică, Genealogie și Sigilografie a Academiei Române – filiala Cluj-Napoca, I-II, 1995-1996, p. 13.

¹⁹ Leul este una din figurile cele mai des folosite în steme, simbolul vigilenței, puterii, generozității. Este reprezentat pe etichete din spate și din profil văzându-i-se numai un ochi și o ureche. Limba sa, care iese din gură, este încovoiată și rotunjită la extremități; coada este ridicată drept, puțin ondulată, are vârful stufoș și întors spre spate; în vechile steme, vârful cozii este invers, căci este întors în afară: aceasta este poziția sa obișnuită, denumită agățat – *rampant* – care nu se mai anunța la citirea stemei, vezi Marcel Sturdza-Săucești, *op. cit.* p. 73.

²⁰ Maria Dogaru, *op. cit.* p. 161.

²¹ *Ibidem*, p. 28.

²² *Ibidem*.

că aceste meleaguri au fost odinioară administrate de Ioan (Iancu) de Hunedoara²³.

2. Din categoria *figurilor heraldice artificiale* în unele steme s-au inclus ca mobile: *ancora*, *diferite construcții fortificate* făcând parte din sistemul de apărare și *coroana*.

Ancora este considerată ca simbol de tărie și de liniște. De asemenea, personifică speranța, pentru a arăta că această virtute ne susține în nenorocire²⁴.

Construcții fortificate precum cetățile cu turnuri sunt reprezentate în două steme de ținuturi. Astfel, în stema ținutului Suceava este reprezentată ca mobilă în scut, o cetate cu un turn central dreptunghiular mai înalt și două laterale patrute mai mici, fortificație dotată cu crenele de tragere, ferestre și o poartă închisă. În stema ținutului Nistru s-a reprezentat în câmpul din dreapta, o cetate crene-lată, având un turn rotund înalt cu trei ferestre și un zid de apărare cu șase ferestre. Aceste construcții fortificate reprezentate în cele două steme ne amintesc de luptele locuitorilor împotriva năvălitorilor.

Interessant este faptul că, în stema ținutului Mureș, este așezată, în cartierul central, ca mobilă heraldică o *coroană* închisă. Această figură heraldică este Coroana de oțel a României care are o semnificație istorică deosebită²⁵. Despre acest însemn în rându-

²³ Vezi *Ibidem*, p.161; vezi și Tiberiu Ciobanu, "Fortissimus athleta Christi". *Iancu de Hunedoara 555*. Edit. Eurostampa, 2011, pp. 24-25.

²⁴ Marcel Sturdza-Săucești, *op. cit.*, p. 97.

²⁵ Despre Coroana de oțel a României, vezi P.V. Năsturel, *Medaliile și decorațiunile române. Descrierea și portul lor de către civili, militari, clerici, magistrați și doamne. Coroana de oțel a României*, București, 1901; Maria Dogaru, *Aspirația poporului român spre unitate și independență oglindită în simbol heraldic*, Edit. științifică și enciclopedică, București, 1981, p.143; idem, *Din heraldica României*, Edit. JIF 1994, p. 95; idem, *Date noi privind Coroana de Oțel a României*, în "Herb", revista română de heraldică, I (VI), nr.1-2,1999, pp.127-134. Coroana de oțel a României este reprodusă și în lucrarea lui Cristache Gheorghe și Mariei Dogaru, *Simbolurile naționale ale României*, Edit. Sylvi, București, 2003, p.74, fig. 24.

rile de mai jos, prezentăm câteva informații istorico-documentare în legătură cu elementele ce o conțin și semnificațiile lor.

Instituită ca însemn de primă valoare cu prilejul proclamării regatului, eveniment ce a avut loc la 14 martie 1881²⁶, aceasta relevă faptul că noul statut juridic al țării se baza pe jertfa de sânge a ostașilor români, remarcați, în timpul campaniei din 1877-1878, prin vitejie și curaj.

Lucrată la Arsenalul Armatei din București (pentru prima oară un însemn de această valoare se realiza în țară), coroana are următoarea înfățișare: un cerc frontal dotat cu opt fleuroane fiecare interpus de un arc perlat; din fiecare fleuron se înalță câte un semicerc ce se încheie, în partea superioară centrală a coroanei, printr-un glob crucifer suprapus de decorația „Crucea Trecerii Dunării”²⁷.

Elementele componente ale coroanei sunt confecționate din metal și ornamentate astfel, încât să sugereze pietre prețioase și perle. În interiorul cadrului metalic s-a plasat o calotă din material textil (catifea) de culoarea purpuri - specifică din vechime autorității monarhice - evidențiind de asemenea, prin cromatica sa, autoritatea statală și independența deplină²⁸.

Metalul necesar confecționării coroanei a fost luat dintr-un tun de calibrul 90 mm, capturat de armata română, împreună cu alte numeroase trofee, în ziua de 28 noiembrie 1877 în bătălia de

²⁶ Ioan Scurtu, *Monarhia în România*, Edit. Danubius, București 1991, pp. 32-33.

²⁷ Maria Dogaru, *Date noi privind Coroana de Oțel...*, p.128. Despre decorația „Trecerea Dunării” vezi C. Flondor, C. Moisil, *Decorațiunile românești*, în „Enciclopedia României”, vol. II, 1938, pp. 85-97; Dan Cernovodeanu, *Originea decorației „Trecerea Dunării”*, în „Revista muzeelor și monumentelor, seria muzee”, XIV, nr. 3, 1977, pp. 30-31 și Ion Safta, Jipa Rotaru, Tiberiu Velter, Floricel Marinescu, *Decorații românești de război*, București, 1994, pp. 100-101.

²⁸ Maria Dogaru, *Date noi privind Coroana de Oțel...*, p.128.

la Plevna²⁹. Coroana simboliza prin metalul său, temeinicia neamului, permanența evoluție, viitorul său ce trebuia să fie pe măsura gloriei înaintașilor³⁰.

Odată instituită, Coroana de Oțel a dobândit un rol important în ceremonialul oficial românesc³¹. Ea a împodobit, în 1922, la Serbările Unirii de la Alba Iulia, fruntea regelui României, Ferdinand Întregitorul³².

În ansamblul evoluției însemnelor districtuale heraldice românești, stemele ținuturilor României, create în 1938, de către Comisia Consultativă Heraldică, sunt un pas înainte în ceea ce privește realizarea unor simboluri care să reprezinte, în conformitate cu normele științei și artei heraldice, specificul românesc.

Realizându-se prin compunere și modul de înfățișare, uniformitatea dorită pentru stemele tuturor categoriilor de instituții administrative noile steme (inclusiv și cele de ținuturi - *subl. ns.*), rețin atenția prin măiestria lor artistică³³.

Amintim aici, faptul că heraldiștii Dan Cernovodeanu și Ioan N. Mănescu au evidențiat faptul că vechile steme ale unităților administrativ-teritoriale elaborate între 1922-1936 de către Comisia Consultativă Heraldică, au reprezentat pentru prima oară o concepție heraldică unitară pentru întreg teritoriul României

²⁹ *Ibidem*.

³⁰ *Ibidem*. Referindu-se la semnificația acestui însemn poetul George Coșbuc sublinia: „Coroana României fiind de oțel închipuiește prin însuși oțelul ei, de o parte o vrednicie mare a neamului românesc: trăinicia firii și a ființei noastre iar pe de altă parte o faptă strălucită: restatornicirea neamului românesc prin unirea țărilor și restatornicirea domniei românești prin războiul pentru neatârnaire, *apud* P. V. Năsturel, *op. cit.*, p. 39.

³¹ Maria Dogaru, *Date noi privind Coroana de Oțel...*, p. 128.

³² *Ibidem*, p.129.

³³ Maria Dogaru, *Din heraldica României*, p. 95.

unificate³⁴. Despre importanța armorialului municipal și distric-tual creat de numita comisie același heraldist arăta că: "crearea acestui nou armorial în țara noastră a produs un adevărat reviriment în arta heraldică europeană care rămăsese, în genere, închistată în vechile formule tradiționale ale armorialelor provin-ciale și orășenești medievale central și vest-europene"³⁵.

Cu privire la stemele create de această comisie, cercetătoa-re Maria Dogaru, sublinia că ele „reflectând în imagini plastice istoria frământată a românilor”, se „impun ca izvoare de primă importanță pentru cunoașterea spiritualității românești”³⁶. Ste-mele alcătuite de această comisie s-au impus, totodată, în atenția specialiștilor de dincolo de graniță, întrucât prin aceste compoziții se exprimau în limbaj heraldic, și în conformitate cu normele științei și artei heraldice, realitățile societății românești³⁷.

Referindu-se la stemele create în 1938, pentru cele 10 ținu-turi ale României, heraldistul Dan Cernovodeanu, sublinia că

³⁴ Vezi Dan Cernovodeanu, Ioan N. Mănescu, *op. cit.*, p. 6. Fiind de acord cu această opinie acad. Constantin C. Giurescu, în valoroasa sa lucrare despre istoria pădurii românești, apărută în 1976, scria următoarele: „În perioada interbelică atunci când *Comisia consultativă heraldică*, instituită prin legea din 23 iunie 1921 care a fixat stema țării, a stabilit, în răstimpul 1922-1936, stemele județelor și orașelor, ea a ținut, în general, seama de vechile steme. Așa încât elementele în legătură cu pădurea și vânatul caracteristic au fost păstrate. Astfel, județul Vlașca a avut drept stemă trei stejari cu rădăcinile vizibile, pe fond de azur; județul Muscel o acvilă „stând pe o creangă de stejar cu frunze și cu ghinde”; județul Gorj, un cerb de aur, pe azur; județul Neamț, o capră neagră; județul Baia, trei brazi de argint, cel din mijloc fiind mai înalt, totul pe fond roșu” etc, vezi Constantin C. Giurescu, *Istoria pădurii românești din cele mai vechi timpuri până astăzi*, Ediția a doua, revăzută și adăugită., Edit. Ceres, București, 1976, p. 318.

³⁵ Dan Cernovodeanu, *L'heraldique communale de Roumanie au XX-e siècle*, în “Lucrările Colocviului Internațional de Heraldică de la Keszthely”, 3-5 octombrie 1988, Keszthely, 1990, p. 352.

³⁶ Maria Dogaru, *Din heraldica României*, p. 95.

³⁷ *Ibidem*.

„acestea au împrumutat în aspectul lor elemente din mai vechile steme provinciale ale țării”³⁸.

Pe lângă faptul că membrii Comisiei Consultative de Heraldică erau specialiști recunoscuți și aveau cunoștințele necesare alcătuirii stemelor, ei le-au conceput și descris ținând cont de terminologia heraldică a vremii. Totuși trebuie arătat faptul că, în textul *Decretului Regal* publicat în *Monitorul Oficial*³⁹, la descrierea stemelor de ținuturi nu se ține seama de faptul că în heraldică dreapta (scutului) este stânga privitorului și invers (sau poate nu s-a dorit), ceea ce în zilele noastre sunt considerate greșeli.

La descrierea unor steme în textul acestui decret s-au introdus termeni din vocabularul având la bază terminologia teoretică din heraldica franceză⁴⁰. Acești termeni adoptați din vocabularul francez și incluși în descrierea stemelor de ținuturi sunt: „abîme”, „barres”, „coticé”, „équipollé”, „pal” și „tranché”.

Termenii menționați au fost introduși în descrierea stemelor după cum urmează: „abîme” (stema ținutului Mureș), „barres” (stemele ținuturilor Mării și Someș), „coticé” (stemele ținuturilor Bucegi și Olt), „équipollé” (stemele ținuturilor Mureș și Prut),

³⁸ Dan Cernovodeanu, *Evoluția armeriilor Țărilor Române...*, p. 359.

³⁹ *Decretul Regal* din 13 decembrie 1938, prin care s-au aprobat stemele ținuturilor României a fost publicat în „Monitorul Oficial”, nr. 34 din 10 februarie 1939, p. 698.

⁴⁰ Terminologia heraldică franceză a fost consacrată în toată Europa medievală ca cea mai completă și precisă, spre a menționa toate nuanțele și excepțiile ce le cuprinde această aridă știință, cu toate complicațiile sale; această limbă are un foarte bogat vocabular, cu care s-au putut exprima toate variațiile posibile ale aceleași noțiuni, cât și toate speculațiile teoretice imaginabile în domeniul acestei discipline. Dar, nu toată această savantă terminologie a fost folosită în heraldica germană și nici adoptată prea mult, deoarece ea s-a dezvoltat pe un teren mai mult tehnic și practic, neocupându-se de termenii heraldici, în timp ce în Franța, această terminologie ajunsese la cea mai mare înflorire, vezi Marcel Sturdza-Săucești, *op. cit.*, pp.150-151.

„pal” (stema ținutului Suceava) și „tranché” (stema ținutului Mării).

În actul menționat mai sus, unii termeni heraldici au fost introduși și folosiți corect la descrierea și interpretarea stemelor, iar alții, cuprind inexactități din punct de vedere al vocabularului heraldic, probabil din cauza inadvertențelor care au existat la descriere. În acest sens, la descrierea stemei ținutului Argeș după ce se arată că stema este compusă dintr-un scut cu „zece fâșii așezate orizontal, alternând albastru, argint” s-a folosit pentru aceste piese heraldice, termenul heraldic („coticé”)⁴¹. Inexact, deoarece la stema acestui ținut, nu putem vorbi de „coticé” („scut cu bande micșorate”), ci de un „scut fasciat”. Astfel este cazul și la blazonarea stemei ținutului Olt, unde la prezentarea stemei alcătuită din „6 fâșii așezate orizontal, alternând roșu, aur, adică „scut fasciat” este folosit același termen heraldic („coticé”), după cum am văzut și mai sus, greșit.

La blazonarea stemei ținutului Mării deoarece nu se ține seama de regula, dreapta și stânga în heraldică, se prezintă: „scutul tăiat oblic de la dreapta la stânga”, (de fapt, corect din punct de vedere heraldic, este invers, de la stânga la dreapta) s-a folosit greșit pentru această partițiune termenul („tranché”), care potrivit vocabularului heraldic înseamnă *despărțit* („parti en bande”)⁴². În continuare, în descrierea stemei, sunt menționate în „cartierul de sus, din stânga”, patru fâșii așezate oblic”, care sunt denumite corect („barres”), adică bare.

La descrierea stemei ținutului Someș, unde iarăși, nu se ține cont de regula dreapta-stânga în heraldică se face descrierea „scutul: șapte fâșii așezate oblic de la dreapta la stânga, alternând roșu și albastru („barres”). Dacă ținem seama de regula dreapta-stânga, în heraldică, aceste „fâșii” trasate în diagonală, trebuie descrise conform regulilor heraldice de la stânga la dreapta, și nu

⁴¹ Conform vocabularului heraldic *coticé* este un „scut plin cu bande micșorate”, sau *scut bandat*, vezi Marcel Sturdza-Săucești, *op. cit.*, p.155.

⁴² *Parti en bande - despărțit, înfeliat* sau *tranché* - este format de o linie diagonală trasă de la dreapta sus spre stânga jos, vezi *ibidem*, p. 32.

cum sunt prezentate în textul cu descrierea stemei, „oblic de la dreapta la stânga”. În descriere aceste piese heraldice de prim ordin sunt corect denumite „barres”.

Trebuie să menționăm faptul că, la descrierea stemelor ținuturilor Mureș și Prut, s-a utilizat corect termenul heraldic „équipollé”,⁴³ scuturile acestora fiind împărțite în 9 cartiere. În limbaj heraldic, aici putem vorbi și de așa numitele puncte echivalente („points équipollés”)⁴⁴. De asemenea, s-a folosit corect și termenul heraldic „abîme” (abis)⁴⁵ la descrierea stemei ținutului Mureș.

Cu toate aceste câteva inexactități ce le conține actul la care ne-am referit mai sus, stemele ținuturilor României, în uz între 1938-1940, nu sunt cu nimic ca factură mai prejos decât celelalte steme alcătuite de către Comisia Consultativă Heraldică în perioada interbelică.

Ele au fost adevărate surse heraldice pentru elaborarea stemelor diferitelor unități administrativ-teritoriale înființate în anii ce au urmat.

⁴³ *Équipollé* – echivalent – se zice de nouă pătrate dispuse în formă de eșichier și numite puncte, care umple un scut, cele ce sunt în cele patru colțuri și cel din mijloc fiind de metal, celelalte patru trebuie să fie de un smalt diferit, vezi *ibidem*, p. 66.

⁴⁴ Punctele echivalente („points équipollés”) sunt piese onorabile de al doilea ordin și se obțin când scutul este despicat de 2 linii și tăiat tot de 2 linii, cele 9 împărțiri ce rezultă sunt considerate ca mobile, ele trebuie totdeauna să alterneze în metal și culoare, vezi *ibidem*, p. 52

⁴⁵ *Abîme*, termen preluat din vocabularul heraldic francez care indică poziția centrală din scut, locul unde se plasează ecusonul central. Sin. *inimă*, vezi *ibidem*, p.151 și *Dicționar al științelor speciale...*, p. 11.

Capitolul III

DESCRIEREA STEMELOR

Prezentăm mai jos descrierea și analiza științifică a stemelor ținuturilor României întregite, create în 1938, în uz până în septembrie 1940. Așa cum am subliniat la începutul lucrării, stemele ținuturilor României dintre anii 1938-1940 sunt în număr de zece.

În descrierea lor, criteriul de prezentare folosit de către noi este cel alfabetic. Descrierea o facem ținând cont de normele științei și artei heraldice românești și de limbajul heraldic folosit în lucrările de specialitate ale acestui domeniu al științelor auxiliare ale istoriei.

La începutul analizei fiecărei steme de ținut (regiune), am reprodus în loc de “Motto”, câte un fragment din textul cu descrierea fiecărei steme de acest fel, aprobată prin *Decret Regal*, în 13 decembrie 1938 și publicată în “Monitorul Oficial”, nr. 34 din 10 februarie 1939. Am făcut acest lucru cu scopul ca cititorul să aibă în față o parte din textul cu descrierea publicată în acest act oficial.

Ele au fost publicate așa cum au fost descrise de către membrii Comisiei Consultative Heraldice în 1938, în vederea aprobării lor de către autorități.

De asemenea, precizăm că la sfârșitul descrierii fiecărei steme de ținut, prezentăm semnificațiile elementelor heraldice însumate, locul de păstrare a originalelor și o bibliografie necesară pentru cei interesați de a afla mai multe informații.

1. STEMA ȚINUTULUI ARGEȘ (BUCEGI)

„Scutul: zece fâșii așezate orizontal, alternând albastru, argint („coticé), înfățișând cele zece județe ale ținutului, prin culorile predominante din stemele lor. Pe a noua fâșie albastră, cinci piscuri de munte, de argint; pe cel din mijloc, un vultur crucifer de aur, cu aripile întinse, ciocul și ghiarele roșii...”

„**Monitorul Oficial**” nr. 34
din 10 februarie 1939, p. 698.

Stema ținutului Argeș (Bucegi) se compune dintr-un scut triunghiular cu marginile rotunjite încărcat cu 10 brâuri (fascii), alternând albastru și argint; din al 9-lea brâu, redat albastru, ies cinci piscuri de munți, de argint; pe cel din mijloc care este mai înalt se înalță o acvilă cruciată de aur, având zborul deschis, ciocul și ghearele roșii.

Privind cu atenție stema acestui ținut reprodusă color în lucrarea Mariei Dogaru constatăm că pasărea heraldică nu este reprezentată cu ciocul și ghearele roșii. Vezi (Pl. I, Fig.1).

Semnificația:

Cele 10 brâuri alternând albastru și argint (5 de azur și 5 de argint) reprezintă prin număr și culorile dominante ale stemelor lor, județele care făceau parte din acest ținut: Argeș, Brașov, Buzău, Dâmbovița, Ilfov, Muscel, Prahova, Teleorman, Trei Scaune și Vlașca.

Vârfurile sau piscurile de munți simbolizează Munții Bucegi.

Compoziția heraldică amintește, totodată, faptul că pe teritoriul acestui ținut se afla reședința domnească Curtea de Argeș, cuibul Basarabilor, de unde „și-a luat avântul vulturul care a întins până la Dunăre și Mare Principatul Țării Românești”.

Arhivele Naționale Istorice Centrale (în continuare prescurtat A.N.I.C.), *fond Comisia Consultativă Heraldică*, dosare nr.77-86 (se păstrează aici toate stemele ținuturilor României, în uz între 1938-1940).

Bibliografie:

„Monitorul Oficial”, Partea I-a, Legi, decrete, jurnale ale Consiliului de Miniștri, deciziuni ministeriale, comunicate, anunțuri judiciare (de interes general), Anul CVII, nr. 34 din 10 februarie 1939, p. 698.

Maria Dogaru, *Din heraldica României*, Editura JIF, 1994, pp. 159-160, fig. 356.

Dan Cernovodeanu, *Evoluția armeriilor Țărilor Române de la apariția lor și până în zilele noastre (sec.XIII-XX)*, Edit. Istros, Brăila 2005, p. 359, pl. LXXXVIII, fig. 2.

2. STEMA ȚINUTULUI CRIȘURI (SOMEȘ)

„Scutul: șapte fâșii așezate oblic de la dreapta la stânga, alternând roșu și albastru („barres”), înfățișând cele 7 județe ale ținutului, prin culorile predominante din stemele lor. Peste tot capul de zimbru negru...,”

„**Monitorul Oficial**”, nr. 34
din 10 februarie 1939, p. 698.

Stema ținutului Crișuri (Someș) se compune dintr-un scut triunghiular cu marginile rotunjite, partajat în șapte câmpuri, așezate în bară redate cromatic alternând roșu și albastru; peste tot broșează un cap de zimbru negru, văzut din față (Pl. II, fig. 2).

Semnificația:

Barele (4 roșii și 3 de azur) se referă prin numărul și culorile dominante din stemele lor, la cele șapte județe care intrau în alcătuirea acestui ținut: Bihor, Cluj, Maramureș, Năsăud, Sălaj, Satu Mare și Someș.

Capul de zimbru, de culoare naturală, cuprins în stema acestui ținut definește simbolic „Maramureșul drept leagănul Moldovei”.

A. N. I. C., *fond Comisia consultativă heraldică.*

Bibliografie:

„Monitorul Oficial”, *Partea I-a, Legi, decrete, jurnale ale Consiliului de Miniștri, deciziuni ministeriale, comunicate, anunțuri judiciare (de interes general)*, Anul CVII, nr. 34 din 10 februarie 1939, p.698.

Maria Dogaru, *Din heraldica României*, Editura JIF, 1994, p. 160, fig. 363.

Dan Cernovodeanu, *Evoluția armeriilor Țărilor Române de la apariția lor și până în zilele noastre (sec. XIII-XX)*, Edit. Istros, Brăila 2005, p. 359, pl. LXXXVIII, fig. 7.

3. STEMA ȚINUTULUI DUNĂRII (DUNĂREA DE JOS)

„Scutul: zece fâșii așezate orizontal, alternând albastru, roșu, înfățișând cele 10 județe ale ținutului, prin culorile predominante din stemele lor...”

„Monitorul Oficial”, nr. 34
din 10 februarie 1939, p.698.

Stema ținutului Dunării (Dunărea de Jos) se compune dintr-un scut triunghiular cu marginile rotunjite cuprinzând 10 fascii orizontale alternând albastru și roșu, străbătut de o bandă de argint, undată (Pl. III, fig. 3).

Semnificația:

Cele 10 fascii (5 de azur și 5 roșii) semnifică prin numărul și culorile dominante din stemele lor, cele zece județe din componența ținutului: Brăila, Cahul, Covurlui, Fălciu, Ismail, Putna, Râmnicu Sărat, Tecuci, Tulcea și Tutova.

Banda undată de argint simbolizează fluviul Dunărea care străbate și teritoriul acestui ținut.

A. N. I. C., *fond Comisia consultativă heraldică.*

Bibliografie:

„Monitorul Oficial”, Partea I-a, Legi, decrete, jurnale ale Consiliului de Miniștri, deciziuni ministeriale, comunicate, anunțuri

judiciare (de interes general), Anul CVII, nr. 34 din 10 februarie 1939, p. 698.

Maria Dogaru, *Din heraldica României*, Editura JIF, 1994, p. 160, fig. 358.

Dan Cernovodeanu, *Evoluția armeriilor Țărilor Române de la apariția lor și până în zilele noastre (sec. XIII-XX)*, Edit. Istros, Brăila 2005, p. 359, pl. LXXXVIII, fig. 3.

4. STEMA ȚINUTULUI JIU (OLT)

„Scutul: 6 fășii așezate orizontal alternând roșu, aur („coticé”), înfățișând cele 6 județe ale ținutului, prin culorile predominante din stemele lor.

Peste tot un leu de aur, ridicat către dreapta, ghiarele și limba negre...,”

„**Monitorul Oficial**”, nr. 34
din 10 februarie 1939, p. 698.

Stema ținutului Jiu (Olt) se compune dintr-un scut triunghiular cu marginile rotunjite, partajat în șase fascii (brâuri), alternând roșu și aur; peste tot un leu de aur, ridicat spre dreapta armat cu ghearele și limba negre (Pl. IV, fig. 4).

Semnificația:

Piese heraldice - brăurile - în număr de șase (3 roșii și 3 de aur) semnifică prin numărul și culorile dominante din stemele lor, județele care au intrat în acest ținut: Dolj, Gorj, Mehedinți, Olt, Romanați și Vâlcea.

Leul evocă faptul că în acest ținut se includea din punct de vedere teritorial și Banatul Olteniei.

A. N. I. C., *fond Comisia consultativă heraldică*.

Bibliografie:

„Monitorul Oficial”, Partea I-a, Legi, decrete, jurnale ale Consiliului de Miniștri, deciziuni ministeriale, comunicate, anunțuri judiciare (de interes general), Anul CVII, nr. 34 din 10 februarie 1939, p. 698.

Maria Dogaru, *Din heraldica României*, Editura JIF, 1994, p.161, fig. 364.

Dan Cernovodeanu, *Evoluția armeriilor Țărilor Române de la apariția lor și până în zilele noastre (sec.XIII-XX)*, Edit. Istros, Brăila 2005, p. 359, pl. LXXXVIII, fig. 1.

5. STEMA ȚINUTULUI MĂRII (MAREA)

„Scutul tăiat oblic de la dreapta la stânga („tranché”), în cartierul de sus, din stânga, patru fășii așezate oblic („barres”), alternând albastru și aur, cea din urmă ondulată în partea ei de jos, înfățișând cele 4 județe ale ținutului prin culorile predominante din stemele lor...”

„Monitorul Oficial”, nr. 34
din 10 februarie 1939, p. 698.

Stema ținutului Mării se compune dintr-un scut triunghiular cu marginile rotunjite cuprinzând în dreapta, 4 bare alternând albastru și aur, cea din urmă undată în partea ei din jos; în partea inferioară și centrală o ancoră de argint cu vârful în jos broșează peste bara undată (Pl. V, fig. 5).

Semnificația:

Barele semnifică prin număr și prin culorile dominante din stemele lor, cele patru județe existente în compunerea acestui ținut: Caliacra, Constanța, Durostor și Ialomița.

Culoarea albastră simbolizează Marea Neagră.

Ancora semnifică porturile acestui ținut și activitățile din domeniul navigației practicat de locuitorii acestei unități administrativ-teritoriale.

A. N. I. C., *fond Comisia consultativă heraldică.*

Bibliografie:

„Monitorul Oficial”, Partea I-a, Legi, decrete, jurnale ale Consiliului de Miniștri, deciziuni ministeriale, comunicate, anunțuri judiciare (de interes general), Anul CVII, nr. 34 din 10 februarie 1939, p. 698.

Maria Dogaru, *Din heraldica României*, Editura JIF, 1994, p.160, fig. 357.

Dan Cernovodeanu, *Evoluția armeriilor Țărilor Române de la apariția lor și până în zilele noastre (sec.XIII-XX)*, Edit. Istros, Brăila 2005, p. 359, pl. LXXXVIII, fig.4.

6. STEMA ȚINUTULUI MUREȘ (ALBA IULIA)

„Scutul împărțit în 9 cartiere, așezate câte trei, trei („équipollé”): primul rând albastru, aur, albastru; al doilea rând aur, roșu, aur; al treilea rând albastru, aur, albastru. Înfațișează cele 9 județe ale ținutului, prin culorile predominante din stemele lor. Pe cartierul roșu din mijloc („abîmé”) coroana regală...”

„**Monitorul Oficial**”, nr. 34
din 10 februarie 1939, p. 698.

Stema ținutului Mureș (Alba Iulia) se compune dintr-un scut triunghiular cu marginile rotunjite partajat în nouă cartiere așezate câte trei, respectiv: pe primul rând: albastru, aur, albastru; pe rândul al doilea, aur, roșu, aur; pe ultimul rând (al treilea), albastru, aur, albastru. Peste cartiere o cruce greacă de aur. Cartierul din mijloc “scut în inimă”, pe fond roșu, este încărcat cu o coroană, de aur (Pl. VI, fig. 6).

Semnificația:

Cartierele desemnează, prin numărul și culorile dominante din stemele lor, cele nouă județe din componența acestui ținut: Alba, Ciuc, Făgăraș, Mureș, Odorhei, Sibiu, Târnava Mare, Târnava Mică și Turda.

Coroana din „scut în inimă” este Coroana de oțel a României care evocă faptul că pe teritoriul acestui ținut se află

orașul Alba Iulia, unde a avut loc în 1922, încoronarea regelui Ferdinand I Întregitorul și a reginei Maria de Edinburgh, ca suverani ai României Mari.

A. N. I. C., *fond Comisia consultativă heraldică*.

Bibliografie:

„Monitorul Oficial”, Partea I-a, Legi, decrete, jurnale ale Consiliului de Miniștri, deciziuni ministeriale, comunicate, anunțuri judiciare (de interes general), Anul CVII, nr. 34 din 10 februarie 1939, p. 698.

Maria Dogaru, *Din heraldica României*, Editura JIF, 1994, p.160, fig.362.

După unele surse în perioada 15 septembrie 1938-20 iulie 1939, emblema ținutului Mureș a fost aceeași cu a județului Alba, un scut având reprezentat pe el un soldat roman înarmat.

Din 27 iulie 1939 până în septembrie 1940 ea se schimbă, pe scut fiind plasată o cruce având în mijloc stema regală (Coroana de oțel a României n. n.), vezi Ionela Mircea, *Prefectură și prefecți. Instituția prefectului județul Alba*, Alba Iulia, 2005, p. 65. Stema ținutului Mureș este reprodusă grafic în *ibidem*, p.113.

Dan Cernovodeanu, *Evoluția armeriilor Țărilor Române de la apariția lor și până în zilele noastre (sec.XIII-XX)*, Edit. Istros, Brăila 2005, p. 359, pl. LXXXVIII, fig. 8.

7. STEMA ȚINUTULUI NISTRU

„Scut despicaț. În partea din dreapta, patru fâșii orizontale alternând roșu și argint, înfățișând cele patru județe ale ținutului, prin culorile predominante din stemele lor.

În partea din stânga, pe roșu, o cetate de aur, ieșind din valuri de argint...”

„**Monitorul Oficial**”, nr. 34
din 10 februarie 1939, p. 698.

Stema ținutului Nistru se compune dintr-un scut triunghiular cu marginile rotunjite, despicaț. În cartierul din dreapta, pe fond roșu o cetate de aur cu turn înalt și crenelată, ieșind din valuri de argint. În cartierul din stânga, patru brâuri, alternând roșu și argint (Pl. VII, fig. 7).

Semnificația:

Brăurile (în număr de 4, două roșii și două de argint) se referă, prin numărul și culorile dominante ale stemelor lor, la cele patru județe care făceau parte din acest ținut: Cetatea Albă, Lăpușna, Orhei și Tighina.

Figurile heraldice din cartierul dextru simbolizează „cetățile lui Ștefan cel Mare, la limanul Nistrului”.

A. N. I. C., *fond Comisia consultativă heraldică*.

Bibliografie:

„Monitorul Oficial”, Partea I-a, Legi, decrete, jurnale ale Consiliului de Miniștri, deciziuni ministeriale, comunicate, anunțuri judiciare (de interes general), Anul CVII, nr. 34 din 10 februarie 1939, p. 698.

Maria Dogaru, *Din heraldica României*, Editura JIF, 1994, p.160, fig. 359.

Dan Cernovodeanu, *Evoluția armeriilor Țărilor Române de la apariția lor și până în zilele noastre (sec. XIII-XX)*, Edit. Istros, Brăila 2005, p. 359, pl. LXXXVIII, fig.10.

8. STEMA ȚINUTULUI PRUT

“Scut împărțit în 9 cartiere, așezate câte trei, trei, (equipollé): primul rând roșu, argint, roșu; al doilea rând argint, roșu, argint; al treilea rând roșu, argint, roșu, înfățișând cele 9 județe ale ținutului, prin culorile predominante din stemele lor. Pe fiecare din cele 4 cartiere de argint, câte un cap de zimbbru...,”

„Monitorul Oficial”, nr. 34
din 10 februarie 1939, p. 698.

Stema ținutului Prut se compune dintr-un scut triunghiular cu marginile rotunjite împărțit în nouă cartiere, redată cromatic astfel: pe primul rând, roșu, argint, roșu; pe al doilea rând, argint, roșu, argint, iar pe cel de-al treilea rând, roșu, argint, roșu (se formează o cruce de argint).

Pe fiecare din cele patru cartiere de argint s-a reprezentat câte un cap de zimbbru negru, văzut din față (Pl. VIII, fig. 8).

Semnificația:

Cele nouă cartiere prin culorile lor predominante definesc județele din componența acestui ținut moldovean: Bacău, Bălți, Botoșani, Baia, Iași, Neamț, Roman, Soroca și Vaslui.

Capul de zimbbru negru simbolizează „că scest ținut cuprinde cea mai mare parte a vechii Moldove și chiar reședința ei, Iași”.

A. N. I. C., *fond Comisia consultativă heraldică.*

Bibliografie:

„Monitorul Oficial”, Partea I-a, Legi, decrete, jurnale ale Consiliului de Miniștri, deciziuni ministeriale, comunicate, anunțuri judiciare (de interes general), Anul CVII, nr. 34 din 10 februarie 1939, p. 698.

Maria Dogaru, *Din heraldica României*, Editura JIF, 1994, p.160, fig. 360.

Dan Cernovodeanu, *Evoluția armeriilor Țărilor Române de la apariția lor și până în zilele noastre (sec.XIII-XX)*, Edit. Istros, Brăila 2005, p. 359, pl. LXXXVIII, fig. 5.

9. STEMA ȚINUTULUI SUCEAVA

„Scutul: 7 fâșii așezate vertical, alternând roșu și albastru („pal”), înfățișând cele 7 județe ale ținutului, prin culorile predominante din stemele lor. Peste tot o cetate de aur...”

„Monitorul Oficial”, nr. 34
din 10 februarie 1939, p. 698.

Stema ținutului Suceava se compune dintr-un scut triunghiular cu marginile rotunjite, partajat pe verticală („pal”), în șapte câmpuri, alternând roșu și albastru. Peste tot o cetate de aur crenelată cu trei turnuri (dintre care cel din mijloc mai înalt) având poarta închisă și ferestrele luminate negru (Pl. IX, fig. 9).

Semnificația:

Cele șapte „paluri” (4 roșii și 3 de azur) reprezintă, prin cromatică și număr, județele cuprinse în acest ținut din Moldova: Câmpulung, Cernăuți, Dorohoi, Hotin, Rădăuți, Storojineț și Suceava.

Construcția face aluzie la cetatea Sucevei „cea dintâi cetate de scaun a Moldovei, aflată în acest ținut”.

A. N. I. C., *fond Comisia consultativă heraldică*.

Bibliografie:

„Monitorul Oficial”, Partea I-a, Legi, decrete, jurnale ale Consiliului de Miniștri, deciziuni ministeriale, comunicate, anunțuri

judiciare (de interes general), Anul CVII, nr. 34 din 10 februarie 1939, p. 698.

Maria Dogaru, *Din heraldica României*, Editura JIF, 1994, p.160, fig. 361.

Dan Cernovodeanu, *Evoluția armeriilor Țărilor Române de la apariția lor și până în zilele noastre (sec.XIII-XX)*, Edit. Istros, Brăila 2005, p. 359, pl. LXXXVIII, fig. 6.

10. STEMA ȚINUTULUI TIMIȘ

„Scutul: 5 fâșii așezate orizontal, alternând roșu și albastru, înfățișând cele 5 județe ale ținutului, prin culorile predominante din stemele lor.

Peste tot, un corb negru, către dreapta, așezat pe o creangă de stejar verde, cu 2 ghinde de aur, având în cioc un inel de aur...”

„**Monitorul Oficial**”, nr. 34
din 10 februarie 1939, p. 698.

Stema ținutului Timiș se compune dintr-un scut triunghiular cu marginile rotunjite, împărțit în cinci, prin trasarea a cinci fascii, alternând roșu și albastru; peste tot un corb negru redat spre dreapta, având în cioc un inel de aur cu piatra roșie și sprijinindu-se cu picioarele pe o creangă de stejar verde cu două ghinde având fructificațiile de aur (Pl. X, fig. 10).

Semnificația:

Fasciile în număr de cinci (3 roșii și 2 de azur) se referă prin numărul și culorile dominante din stemele lor, la județele care au intrat în componența acestui ținut: Arad, Caraș, Hunedoara, Severin și Timiș-Torontal.

Corbul evocă legenda Huniazilor și se referă la faptul că aceste locuri au fost odinioară, administrate de Ioan (Iancu) de Hunedoara.

A. N. I. C., *fond Comisia consultativă heraldică*, dosarele nr. 77-86.

Bibliografie:

„Monitorul Oficial”, Partea I-a, Legi, decrete, jurnale ale Consiliului de Miniștri, deciziuni ministeriale, comunicate, anunțuri judiciare (de interes general), Anul CVII, nr. 34 din 10 februarie 1939, p. 698.

Maria Dogaru, *Din heraldica României*, Editura JIF, 1994, p.161, fig. 365.

Dan Cernovodeanu, *Evoluția armeriilor Țărilor Române de la apariția lor și până în zilele noastre (sec.XIII-XX)*, Edit. Istros, Brăila 2005, p. 359, pl. LXXXVIII, fig. 9.

CONCLUZII

O retrospectivă asupra cercetărilor istorice din ultimii ani ne permite a constata faptul că au crescut preocupările pentru studierea izvoarelor istorice valorificate cu ajutorul științelor auxiliare ale istoriei, între care și izvoarele heraldice. După prezentarea modului de alcătuire, cât și a înfățișării stemelor ținuturilor României, în vigoare între anii 1938-1940, se cuvine să tragem câteva concluzii. Ele au fost întocmite de către membrii Comisiei Consultative Heraldice, mari specialiști în acest domeniu.

Stemele ținuturilor României întregite au fost decodificate, explicate și înțelese numai ținând cont de știința și arta heraldică românească.

Deși aceste steme sunt în general cunoscute, studierea și descrierea lor mai amănunțită decât s-a făcut până acum a adus date noi în legătură cu semnificațiile elementelor incluse.

În cele trei capitole ale lucrării am încercat să demonstrăm importanța heraldicii ca izvor istoric și domeniu de investigație pe multiple planuri. De asemenea, ne-am străduit să arătăm cum heraldica, ca știință auxiliară a istoriei poate contribui la lămurirea unor aspecte pentru care alte izvoare lipsesc sau sunt zgârcite în informații.

Unele figuri heraldice din aceste steme ne prezintă codificat câteva fortificații de apărare. Deși aceste cetăți datează din Evul Mediu, ele au rezistat vremurilor până în zilele noastre păstrând simboluri heraldice din epoca respectivă.

În ansamblu stemele ținuturilor sunt izvoare heraldice ce ne oferă posibilitatea cunoașterii unor aspecte necunoscute din alte surse istorice cu privire la un ținut sau altul.

Prin prezentarea de sine stătătoare, a stemelor celor 10 ținuturi din România am facilitat, cunoașterea amănunțită a heraldicii teritoriale existente între 1938-1940.

Înmănuncherea, descrierea și analiza integrală a celor 10 steme de ținuturi în această lucrare de informare științifică, constituie, o operație de promovare și valorificare a heraldicii românești. Astfel, credem, ele își capătă locul pe care îl merită în cadrul heraldicii românești.

Ele simbolizează într-o formă concentrată tradițiile istorice, precum și realitățile economice și social-culturale specifice, respectând tradiția heraldică a acestor unități administrativ-teritoriale.

Încheiem această lucrare cu convingerea că, prin descrierea stemelor ținuturilor României am adus o modestă contribuție la lărgirea informațiilor despre aceste însemne ale heraldicii teritoriale românești.

ABREVIERI

1. Arhive

D. A. N. I. C.	= Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale
D. G. A. S.	= Direcția Generală a Arhivelor Statului

2. Alte abrevieri

act.	= actul
c.	= circa, aproximativ
cf.	= conferă, conform
coord.	= coordonator, coordonatori
doc.	= documentul
dos.	= dosarul
Ed.	= Ediția, Editor
Edit.	= Editura
f.	= fila, filele
fig.	= figura
foto.	= fotografie, fotocopie
mm	= milimetri
nr.	= număr, numere
p.	= pagina
pp	= paginile
pl.	= planșa
s.	= seria
sec.	= secolul, secolele
sin.	= sinonim
t.	= tomul
tab.	= tabel
v.	= vezi
vol.	= volum, volume

Glosar

A

abis, locul central în scut, locul unde se plasează ecusonul central. Sin. *inimă* (*Dicționar al științelor speciale...*, p. 11).

acvilă, pasăre heraldică de prim rang, intens folosită în reprezentările heraldice. Conform normelor heraldice acvila trebuie reprezentată din față, cu capul spre dreapta și aripile deschise. Este elementul central al stemei heraldice a Țării Românești. Simbolizează curaj, hotărâre, putere, măreție, zbor spre înălțimi. Sin. *vultur* (*Dicționar al științelor speciale...*, p. 17).

acvilă cruciată, pasăre heraldică purtând în cioc o cruce (*Dicționar al științelor speciale...*, p. 17).

albastru (*azur*), culoare utilizată în alcătuirea stemelor, reprezentată convențional, prin linii orizontale plasate la distanță egală. Semnifică speranță, sinceritate, seninătate, credință (*Dicționar al științelor speciale...*, p. 19).

alternare, termen prin care se indică plasarea în scut a mai multor mobile de același gen și dimensiuni, însă de smalturi diferite. De cele mai multe ori, în scutul scartelat, cartierele 1 și 4, ori 2 și 3 sunt alternate din punct de vedere al cromatiei și al figurilor cu care sunt încărcate (*Dicționar al științelor speciale...*, p. 23).

argint, metal utilizat în alcătuirea stemelor, reprezentat convențional prin câmp alb, respectiv suprafață liberă. Simbolizează puritate, nevinovăție, sinceritate (*Dicționar al științelor speciale...*, p. 31).

arme, ansamblul elementelor care compun o stemă. Armele se clasifică în funcție de: modul de obținere (prin asumptiune, conferire, moștenire); 2. semnificație (arme aluzive, vorbitoare, de pretenție, politice etc.); 3. posesori (arme de stat, princiare, comunale, ecleziastice etc.); 4. mod de compunere (arme fantastice, arme cu rebus etc). Sin. *armerii*, *stemă*, *blazon*, *herb* (*Dicționar al științelor speciale...*, p. 47).

arme aluzive, stemele care, într-un mod sau altul, amintesc un fapt sau o situație (trecutul de glorie, evenimente istorice, originea geografică, profesiunea etc. (*Dicționar al științelor speciale...*, p. 47).

arta heraldică, ansamblul mijloacelor de realizare efectivă a unei steme, pe baza cerințelor științei heraldice; ramură a heraldicii care studiază modul de compunere a stemelor (*Dicționar al științelor speciale...*, p. 48).

aur, metal utilizat la alcătuirea stemelor; este reprezentat convențional prin puncte plasate la egală distanță între ele. Simbolizează, putere, suveranitate, fertilitate, dreptate, cumpătare, slavă (*Dicționar al științelor speciale...*, p. 49).

B

bandă, piesă onorabilă a scutului realizată prin trasarea a două diagonale din colțul drept superior spre colțul stâng inferior, formând o fâșie ce este reprezentată în alt smalt decât câmpul. Conform cerințelor artei heraldice banda trebuie să ocupe circa 1/3 din lățimea scutului (*Dicționar al științelor speciale...*, p. 52).

bară, piesă onorabilă a scutului, alcătuită prin trasarea a două diagonale ce unesc colțul stâng superior al scutului, cu colțul drept inferior, obținându-se o fâșie ce este reprezentată în alt smalt decât câmpul. Conform normelor științei și artei heraldice, piesa trebuie să ocupe 1/3 din suprafața scutului (*Dicționar al științelor speciale...*, pp. 52-53).

blazon, v. *stemă, arme* (*Dicționar al științelor speciale...*, p. 47, 53, 222).

blazonare, acțiunea de identificare, descriere și explicare în termeni heraldici și după legile acestei științe, a elementelor componente a unei steme (*Dicționar al științelor speciale...*, p. 53).

bour, animal heraldic din care este reprezentat, de obicei, numai capul văzut din față. Este elementul central al stemei Moldovei încă din secolul al XIV-lea (*Dicționar al științelor speciale...*, p. 55).

brâu, piesă onorabilă a scutului reprezentând o fâșie care desparte pe orizontal câmpul acestuia. După modul de realizare brâul poate fi drept sau ondulat. Conform cerințelor științei heraldice această piesă trebuie să ocupe 1/3 din suprafața scutului. Sin. *fascie, fașă* (*Dicționar al științelor speciale...*, p. 56).

broșare, termen care indică poziția de suprapunere a unor piese heraldice sau mobile (*Dicționar al științelor speciale...*, p. 56).

C

cap, v. *scut. sin. șef*.

cap de bour, v. *bour*.

cartier, fiecare din compartimentele în care a fost împărțită suprafața scutului. Inițial reprezenta una din cele patru părți ale scutului scartelat;

ulterior definește fiecare din compartimentele scutului, indiferent de numărul acestora (*Dicționar al științelor speciale...*, p. 63).

câmpul scutului, suprafața scutului care poate fi liberă sau încadrată cu piese și figuri heraldice (*Dicționar al științelor speciale...*, p.71).

conturnată, termen care precizează poziția unor mobile în scut, respectiv reprezentarea unor animale sau păsări, întoarse spre stânga (poziția corectă fiind spre dreapta) (*Dicționar al științelor speciale...*, p. 88).

coroana, ornament al scutului constituind un semn de demnitate, suveranitate sau rang nobiliar. După formă pot fi: *coroane închise* și *coroane deschise*. După rangul nobiliar pe care îl desemnează coroanele pot fi imperiale, regale, princiare etc. Întâlnim de asemenea *coroane antice* și *coroane murale*. Coroana antică este formată dintr-un cerc frontal surmontat de colțuri; această coroană nu are rang. *Coroanele deschise* sunt formate dintr-un arc frontal și mai multe fleuroane, uneori între fleuroane se interpun arcuiri perlate, iar cercul frontal este împodobit cu pietre prețioase. *Coroanele închise* sunt formate dintr-un cerc frontal de care se prind mai multe arcuiri ce se unesc în partea superioară. De obicei coroana închisă este dotată cu pietre prețioase și terminată cu glob crucifer. *Coroana murală* are terminația superioară sub formă de ziduri de cetate. Este prezentă în emblemele orășenești și amintește de distincția acordată la romani comandanților care cucereau orașe întărite (*Dicționar al științelor speciale...*, p. 90).

D

decorație, semn de distincție, atribut al suveranității, instituit prin legi speciale, menit a stimula devotamentul față de patrie și a răsplăti eforturile închinat binelui obștesc; este deseori cuprinsă în compoziții heraldice, fiind plasată în partea inferioară a scutului (*Dicționar al științelor speciale...*, p. 98).

despicat, termen care indică împărțirea în două părți egale, printr-o linie verticală, a scutului (*Dicționar al științelor speciale...*, p. 99).

dextra, termen prin care se indică poziția unei mobile în scut, la dreapta; în heraldică poziția dreapta-stânga este inversă decât în accepțiunea curentă. Sin. *dreapta* (*Dicționar al științelor speciale*, p. 100).

E

ecuson, v. *scut central*.

emblema, totalitatea elementelor dintr-o stemă (figură alegorică), ce constituie un simbol și un atribut (*Dicționar al științelor speciale...*, p. 109).

F

fascie, v. *brâu*. sin. *fașă*.

fasciat (scut fasciat), termen care indică împărțirea câmpului scutului prin tăiere multiplă și reprezentarea părților cu smalturi alternative. Conform cerințelor științei heraldice, fasciile trebuie să fie în număr cu soț (de obicei 6) și reprezentate printr-o culoare ce alternează cu un metal sau prin mai multe culori (*Dicționar al științelor speciale...*, p. 113).

figuri heraldice, totalitatea mobilelor utilizate în alcătuirea stemelor. Știința heraldică clasează aceste figuri în următoarele categorii: a) *figuri naturale* cuprinzând: ființe omenești, flora și fauna; b). *figuri himerice sau fantastice*, reprezentând creaturi mitice, alcătuite din imaginație, prin combinații între om și animale sau între diferite specii de animale; c). *figuri artificiale*, incluzând obiecte create de om din domeniul uneltelor, armelor, obiectelor de cult, construcțiilor, veșmintelor etc. În categoriile respective se cuprind mobilele în întregime sau numai unele părți ale acestora (*Dicționar al științelor speciale...*, p. 116).

flancat, termen ce indică poziția paralelă cu laturile scutului a unor mobile (*Dicționar al științelor speciale...*, p. 119)

fleuron, element component al coroanei deschise fixat pe un cerc frontal, de obicei împodobit cu pietre prețioase. Coroanele pot cuprinde trei, cinci, șapte sau nouă fleuroane (*Dicționar al științelor speciale...*, p. 120).

G

genealogie, știință auxiliară a istoriei care studiază nașterea și evoluția neamurilor și a familiilor, înrudite care se stabilesc între persoanele unei epoci date, precum și rolul pe care aceste înrudiri îl joacă în desfășurarea unor evenimente istorice. La plural, înșiruirea sistematică a membrilor unei familii, făcută pentru a stabili originea și gradul lor de rudenie. Folosește ca metode de cercetare, metoda analitică, al cărei rezultat este întocmirea tablei ascendenților și metoda sintetică, prin care se poate stabili tabla descendenților (*Dicționar al științelor speciale...*, p. 126).

glob crucifer, sferă suprapusă de o cruce care se găsește în vârful coroanelor închise, în mâna unor personaje sau deasupra unor scuturi; este însemn al puterii suverane, atribut al suveranității. În heraldica românească globul crucifer este întâlnit în stemele Țării Românești, în armele Moldovei și în armeriile statului român (*Dicționar al științelor speciale...*, p. 127).

glosar, lucrare cuprinzând lista alfabetică a arhaismelor, regionalismelor, termenilor speciali și ai celor mai puțin cunoscuți din cadrul documentelor,

însoțiți de explicații clare și concise sau numai de definiții prin sinonime de largă circulație; se poate constitui o lucrare anexă sau independentă (*Dicționar al științelor speciale...*, p. 127).

H

herb, v. *stemă*.

heraldică, știință specială a istoriei, având drept scop stabilirea principiilor teoretice, cercetarea și interpretarea stemelor și a evoluțiilor acestora. Heraldica cuprinde două părți: știința heraldică care fixează și studiază normele teoretice ale blazonului și arta heraldică care se ocupă de aplicarea lor practică (*Dicționar al științelor speciale...*, p. 130).

I

izvoare heraldice, steme oficiale și particulare, emblemele diferitelor categorii de posesori; diplomele de înnobilitare cuprinzând reproducerea sau descrierea blazonului familiei respective, armorialele generale sau parțiale întocmite în diferite epoci și țări, gravurile existente pe unele monumente arhitecturale, funerare și diferite edificii etc. (*Dicționar al științelor speciale...*, pp. 144-145).

Î

încărcat, termen care indică faptul că într-o piesă heraldică s-a plasat una sau mai multe mobile (*Dicționar al științelor speciale...*, p. 146).

L

leu, animal heraldic de prim rang din categoria figurilor naturale, înfățișat în diferite forme. Când este redat trecând și cu capul în profil se blazonează leopardat, iar când este ridicat pe etichete inferioare și are capul văzut din față se descrie leopardat-lionat (*Dicționar al științelor speciale...*, p. 156).

limbat, înfățișare a unor animale cu limba scoasă și reprezentată de obicei în smalt. Sin. *limbuit* (*Dicționar al științelor speciale...*, p. 156)

lună, figură heraldică naturală, din categoria cosmosului. Acest astru al nopții este înfățișat de cele mai multe ori ca o semilună. În heraldica românească acest astru este, de obicei, înfățișat sub formă de crai nou (semilună) figurat. Poziția obișnuită a semilunii este culcată la orizontal, cu coarnele în sus; când este redată orizontal cu coarnele în jos se blazonează răsturnată; când este înfățișată pe vertical cu coarnele îndreptate spre flancul drept se definește semilună întoarsă; iar când este în poziție verticală, cu

coarnele spre stânga, se descrie conturnată. Simbolizează veșnicie, nemurire, strălucire (*Dicționar al științelor speciale...*, p. 159).

M

mobilă, element component al stemelor, piesă de dimensiuni mici, care poate fi plasată în scut sau în afara scutului. Mobilele cuprind toate categoriile de piese sau figuri heraldice și pot fi reprezentate singure, multiplicat sau în combinații, în diferite poziții și smalturi (*Dicționar al științelor speciale...*, p. 168).

N

natural, termen care indică starea sau culoarea naturală a unui obiect sau ființe, faptul că sunt reprezentate ca în realitate (*Dicționar al științelor speciale...*, p. 173).

P

pal, piesă onorabilă heraldică diferită ca smalt de restul câmpului scutului. Palul este obținut prin trasarea a două linii verticale în centrul scutului (*Dicționar al științelor speciale...*, pp. 181-186).

piese heraldice, suprafețe diferite ca smalt de restul câmpului scutului, create în interiorul acestuia prin linii drepte sau curbe. Se cunosc *piese onorabile* (de prim ordin și de al doilea ordin) și *piese mai puțin onorabile* ale scutului; dintre piesele onorabile se întâlnesc des *capul* (sau *șeful*), *talpa*, *palul*, *fascia*, *banda*, *bara*, *crucea*, *crucea în curmeziș*, *furca*, *căpriorul*, *scutul în inimă*, *franc cartierul* etc. (*Dicționar al științelor speciale...*, p. 185).

R

rampant, termen utilizat pentru a indica poziția leilor și a altor animale heraldice ridicate pe etichete inferioare (*Dicționar al științelor speciale...*, p. 194)

roșu, culoare utilizată la alcătuirea stemelor, reprezentată convențional prin linii verticale plasate la egală distanță (*Dicționar al științelor speciale...*, p. 201).

S

scartelat, suprafața scutului împărțită în patru cartiere, printr-o linie verticală și una orizontală; scartelat în curmeziș, suprafața partajată în patru prin două linii diagonale suprapuse. Sin. *sfertuit*. (*Dicționar al științelor speciale...*, p. 205).

scut, partea centrală a unei steme simbolizând arma de apărare a cavalerilor medievali, pe care aceștia își aveau blazonul). Scutul are forme variate

după epocă sau aria geografică în care a apărut. După formă poate fi triunghiular, rotunjit, dreptunghiular, rococo (cu marginile neregulate) etc. (*Dicționar al științelor speciale...*, p. 211).

scut central, scut de dimensiuni mai mici, plasat în centrul altui scut. La blazonare, acesta este descris ultimul. Sin. *scut în inimă*, *scut în abis*, **scut peste tot**. Deseori se precizează doar termenul *peste tot* (*Dicționar al științelor speciale...*, p. 211).

scut tripartit, suprafață (scut, cartier etc), împărțită în trei printr-o linie orizontaslă sau diagonală, obținându-se un scut tăiat în brăuri, în bandă și în bară (*Dicționar al științelor speciale...*, p. 232).

senestra, termen ce indică poziția spre stânga. În heraldică, noțiunea de stânga-dreapta se referă la poziția scutului, nu la cea a privitorului, deci invers decât în accepțiunea obișnuită (*Dicționar al științelor speciale...*, p. 212).

sfertuit, vezi: *scartelat*.

smalturi, termen generic care definește metalele, culorile și blănurile utilizate în alcătuirea stemelor și regulile folosirii lor. Smalturile cuprind două metale (aur și argint), șase culori (roșu, verde, albastru sau azur, negru, purpuriu, portocaliu) și două blănurii (hermina și sângeapul). Culorile alb și galben nu se întrebuintează, deoarece această semnificație o au cele două metale. Pentru precizarea smalturilor de folosesc diverse semne convenționale: legile științei heraldice interzic plasarea unei culori peste o altă culoare (cu excepția purpurei), a unei blăni peste o altă blană, a unui metal peste alt metal. Când o stemă cuprinde astfel de situații, trebuie cercetat motivul înfățișării ei în acest mod (*Dicționar al științelor speciale...*, p. 220).

soare, mobilă a scutului făcând parte din categoria figurilor naturale din domeniul cosmosului, reprezentată, de obicei, printr-un disc de aur figurat și înconjurat de 12 sau 16 raze, alternând cu șase sau opt șerpuite. Când soarele nu este reprezentat în acest fel, se blazonează *umbră de soare*. Simbolizează fertilitate, căldură, belșug, libertate, lumină (*Dicționar al științelor speciale...*, pp. 220-221).

stemă, ansamblul semnelor distinctive și simbolice care alcătuiesc blazonul unei persoane, instituție sau stat, exprimând atributele sale. Conform legilor științei heraldice, o stemă se compune din următoarele elemente: a. *scut* al cărui suprafață poate fi secționată sau nu; b. *figurile heraldice* plasate în câmpul scutului; c. *elementele exterioare ale scutului*, incluzând timbrul, coroana, sprijinatorii, pavilionul sau mantaua, deviza etc. Sin. *gherb*, *herb*, *blazon* (*Dicționar al științelor speciale...*, p. 222).

Ș

știința heraldică, disciplină specială a istoriei, având ca scop stabilirea principiilor teoretice, cercetarea și interpretarea stemelor și a evoluțiilor acestora (*Dicționar al științelor speciale...*, p. 130).

științe speciale (auxiliare) ale istoriei, totalitatea științelor (arhivistică, diplomatică, paleografie, cronologie, heraldică, genealogie, sigilografie etc.) care studiază izvoarele documentare și elaborează metodologia cercetării acestora. Sin. *discipline auxiliare ale istoriei* (*Dicționar al științelor speciale...*, p. 227).

T

tăiat, suprafață (scut, cartier sau mobilă), împărțită în două printr-o linie orizontală sau diagonală, obținându-se un scut tăiat în bandă și în bară (*Dicționar al științelor speciale...*, p. 228).

terasă, mobilă a scutului din categoria figurilor naturale, reprezentând solul cu neregularitățile lui (*Dicționar al științelor speciale...*, p. 229).

tripartit, suprafața (scut, cartier etc), împărțită în trei prin linii orizontale sau diagonale, obținându-se un scut tăiat în brâuri, în bandă și în bară (*Dicționar al științelor speciale...*, p. 232).

U

undare, reprezentarea undulară a unei mobile sau piese heraldice. În mod obișnuit brâul este înfățișat în acest fel (*Dicționar al științelor speciale...*, p. 233).

V

verde, culoare utilizată la alcătuirea stemelor. Convențional se reprezintă prin linii diagonale trasate din colțul drept superior al scutului spre cel stâng inferior. Semnifică dragoste, tinerețe, frumusețe, libertate, scutire. V. smalturi (*Dicționar al științelor speciale...*, p. 236).

vultur, v. *acvilă*.

SUMMARY

The present paper is meant to raise awareness among non-specialists on the emblems of the various areas in Romania used between 1938-1940 and to facilitate- by means of the heraldic language- the correct reading and the interpretation of the message sent by those who created it to those interested in understanding this specialized field called heraldics. The paper is preceded by a forward and is structured into three chapters.

Chapter I deals with a general presentation of the lands of Romania (1938-1940).

At the beginning of 1938, king Carol II imposes an authoritative monarchic regime opening the way to dictatorial regimes. By a coup d'état, the king dismissed Octavian Goga and formed a new government, under the presidency of the patriarch Miron Cristea (11th February 1938-6th March 1939). The new government formed during the night of 10th to 11th February 1938 ensured, in fact, the passing from a democratic regime to a monarchic authority.

During the same night of 10th to 11th February, decisions were taken to impose a curfew nationwide, and the military authorities were asked to maintain public order and state security; officers such as colonels and colonel-lieutenants were assigned county prefects.

On February 20th, The Council of Ministers approved the project of a new Constitution deciding to present it to the public for "knowledge and approval" People were to vote by a verbal declaration in front of the voting offices and separate lists were drawn for those who voted against.

The plebiscite took place on 24th of February and the overwhelming majority of the people - especially in the rural areas - did not have the time to read the text of the new Constitution.

The constitution of 1923 was repealed and a new fundamental law was drafted and promulgated during a ceremony which took place on 27th of February 1938 at the Royal Palace, in the presence of all the members of the government. This Constitution claimed the principle of an active monarchy and had the character of an authoritative monarchy.

Although this Constitution preserved the principle according to which all the powers of the state derived from the nation itself and the principle of separation of powers, in reality these powers were the king's attribute. The king was the head of the state (article 30) and as such, the one by whom the nation manifested all its powers. In fact, even before 1938, the king had been the head of the state, although there had not been a special mention in this respect in the Constitution.

The king exerted legislative power through the National Representation, the executive power through the government, and the judiciary power were exerted on his behalf.

The regime that came to power during the night of 10th/11th February 1938, institutionalised by the Constitution promulgated on 27th February 1938, marked a transformation of the form of government in Romania. Monarchy manages to prevail in the political system of the country and the parliament, the government, and even the judiciary power were subordinated to king Carol II. Among other articles included in the constitution, there was one which granted women's right to vote for the first time in Romania. The election law of 9th May 1939 gave details about this right: women were allowed to vote, but were not eligible; the number of the representatives was established at 258, the number of the senators elected by universal vote at 88, plus other 88 nominated by the king, or others rightfully included on behalf „of their high rank in the state and church.” (art 8).

The new fundamental law introduced another restriction - besides the one in reference with age: the voters had to know how to read and write and, as a consequence, the number of voters decreased dramatically from 4,6 million to 2 million in 1939. A new element is the introduction of the pledge of allegiance to king Carol II by the members of the Parliament.

On 30th March 1938, patriarch Miron Cristea resigned, considering that his government laid the foundation of the new regime and gave a new constitution. The king, though assigned Miron Cristea again to form a new government, which was not different from the previous one from the point of view of the political structure. Therefore, the key cabinet-Ministry of Domestic Affairs - was led by Armand Călinescu again, the Ministry of Justice was led by Victor Iamandi, the Ministry of Foreign Affairs was led by Nicolae Petrescu - Comnen, and the Ministry of Finance by Mircea Cancicov.

By a royal decree of 30th March 1938 the Crown Council was set up; it consisted of members nominated by the king. The Council met each

time the king believed it was useful to ask their opinion, to consult them on state issues of „utmost importance.”

The members of the Council bore the title of royal counsellors, had the rank of a state minister and during official ceremonies they were seated immediately after the president of the Council of Ministers. They received an allowance for representation, the royal counsellors were former state ministers in the first government cabinet led by patriarch Miron Cristea; in addition to them, there were marshal Constantin Presan and general Ernest Baliff. On the same day, a decree was published on the dissolution of political parties.

On 14th April 1938, a decree on the defense of the state order was made public; the decree stated that the dissolution of a political group or association resulted automatically in the closing of their clubs and meeting places

Based on the new constitution, a new administrative law was issued on 14th of August 1938 in order to reorganise the country's teritorry from an administrative point of view. According to this law, the Romanian territory was divided into 10 areas (lands): Olt (Jiu), Argeș (Bucegi), Mării (Sea), Dunării (Lower Danube), Nistru, Prut, Suceava, Mureș (Alba Iulia), Crișuri (Someș) and Timiș.

According to the law, the new administrative organisation of the country relied on a centralist principle, supporting the authoritative organisation of local administration. The total number of counties was 71, considering the fact that by then Romania had an area of 295.049 square km, including Basarabia, North Bucovina, the Cadrilater, with the following counties: Cahul, Cetatea Albă, Caliacra, Cernăuți, Durostor, Ismail, Orhei, Tighina, Soroca și Storojineț.

The counties were maintained as administrative and monitoring units, but were subordinated to areas which included 429 districts, 179 towns și 15.081 villages.

The local administration was exerted by the following territorial constituencies: the communa, the district, the county, the area. The former two units had full jurisdiction and represented the local interests, taking over the attributes of a general administration, given by the law. The latter two are constituencies of control and decentralization of general administration. Communes were both urban and rural; the urban ones included municipia (with over 50.000 inhabitants or residences of a larger area) and towns – county residences, in particular. The commune was administered by the mayor and the communal council, while the villages far from it benefitted

from a delegate who was in charge of the the administrative issues of the village.

The administrative law implied the formation of ten areas, establishing their components and residences. The delimitation of the ten areas was made in order to group together in the same area counties which had identical economic interests; in this way this delimitation was different from the one based on historic regions. Each area received its name on account of the main river crossing it. The ten areas were the following:

1. *Argeș (Bucegi)*, city of residence Bucharest, included 10 counties: Argeș, Brașov, Buzău, Dâmbovița, Ilfov, Muscel, Prahova, Teleorman, Trei Scaune and Vlașca.

2. *Mării (Sea)*, city of residence Constanta, made up of 4 counties: Caliacra, Constanța, Durostor and Ialomița.

3. *Dunărea (Lower Danubes)*, city of residence Galați, included 10 counties: Brăila, Cahul, Covurlui, Fălciu, Ismail, Putna, Râmnicu Sărat, Tecuci, Tulcea and Tutova.

4. *Nistru*, city of residence Chișinău, with 4 counties: Cetatea Albă, Lăpușna, Orhei and Tighina.

5. *Pрут*, city of residence Iași, made up of 9 counties: Bacău, Baia, Bălți, Botoșani, Iași, Neamț, Roman, Sorocea and Vaslui.

6. *Suceava*, city of residence Cernăuți, included 7 counties: Câmpulung, Cernăuți, Dorohoi, Hotin, Rădăuți, Storojineț and Suceava.

7. *Mureș (Alba Iulia)*, city of residence Alba Iulia, with 9 counties: Alba, Ciuc, Făgăraș, Mureș, Odorhei, Sibiu, Târnava Mare, Târnava Mică and Turda.

8. *Crіșuri (Someș)*, city of residence Cluj, with 7 counties: Bihor, Cluj, Maramureș, Năsăud, Sălaj, Satu Mare and Someș.

9. *Olt (Jiu)*, city of residence Craiova, with 6 counties: Dolj, Gorj, Mehedinți, Olt, Romanai and Vâlcea.

10. *Timiș*, city of residence Timișoara, including 5 counties: Arad, Caraș, Hunedoara, Severin and Timiș-Torontal.

Exterior services of decentralized ministeries were organized and grouped together under the authority of the administrative head in each area; the head was titled royal resident, according to a law/decreed and was the representative of the government in the area, its administrator. In order to ensure stability, the royal resident was in office for a 6-year period, by royal decree, based on the Council of ministers' agenda. His rank was assimilated to that of an sub-secretary of state. To exert its attributions, the royal

resident was supported by a Secretary general and The Council of the area. This collective board had the role to endorse the decisions of the royal resident in community issues.

The king's regime presented this administrative law as one meant to put an end to excessive centralism and to minimize the influence of the political parties in administration. The new law, according to the authorities, "answered the real needs at local and national levels, reflecting a permanent concern with the general interest as it was free from all the forms meant to satisfy a single ideology."

The official propaganda claimed that the areas represented an economic, cultural and administrative reality "the only form to provide the country with a thorough administration". In fact, despite the seemingly process of decentralization in the rights given to these areas and in the attributes given to their royal residents, the new administrative law contributed to the increase of centralism-some of its articles allowed more control and authority to the regime over the state. For the two years in which in use, the law was in fact a real *instrumentum regni*.

The organization of the territory into such areas is said to have been inspired by the fascist as its aim was to annule the historic characteristic of the regions. Thus, on one hand, the traditional historic names were replaced by river denominations, and on the other hand some regions were mixed with other regions of different characteristics. For instance, Argeș, city residence, Bucharest, included counties such as Trei Scaune, Brașov and Teleorman.

As they were set up on the Serbian's model of "banovine", these areas of land did not have the time to prove their utility and their formation was controversial. After North Bucovina was ceded to U.S.S.R., following an ultimatum issued on 26th of June 1940 by the Soviet government, the Suceava area lost Cernăuți, Hotin, Storojineț, as well as Herța from the county of Dorohoi and more than a third of Rădăuți county. As of 29th of June 1940, the residence of Suceava area was moved to the town Vatra Dornei.

At the beginning of its existence, the Mureș area included nine counties, but after the cession of North Ardeal, as a result of Vienna Dictat of 30th August 1940, only six counties remained. The following counties were lost: Ciuc, Mureș, Odorhei (with the exception of some communes which remained behind the delimitation line and were annexed to Turda county and to other counties such as Târnava Mare and Târnava Mică).

Later on, these Romanian areas were dissolved as they did not function properly. They were maintained in function till the end of the

Carol II authoritative regime which compromised itself as a result of the country's territorial loss in 1940.

The areas were dissolved when the royal authoritative regime collapsed and Antonescu's dictatorial regime came to power; during the nationalist-fascist regime the old administrative territorial structure, that of the counties, came back in use.

Chapter II aims at presentime the emblems of the Romanian areas used between 1938-1940. The emblems of the Romanian counties in use in the period between the two wars were been temporarily replaced, in 1938, once the areas had been established. In 1938, while the administrative reform of the country was being implemented, the Consultative Heraldic Committee designed the emblems for the ten areas, according to a project proposed by historian D. Florescu, member of the same committee.

These emblems created in 1938 were used for a short period of time, until September 1940. These emblems have the form of triangular shields with rounded margins. Some shields include on their surface remarkable elements of utmost importance: a strip, a stake, a band, a bar or divisions of districts; the colors of each district thus resulted represent the dominant colors on the emblems of the counties included in one area or another.

Generally, the heraldic shields are characterized by the fact that each portion on their surface has a role and an importance, both well-established.

According to the way the surface of these shields are divided, the emblems of the Romanian land areas (1938-1940) issued by the Consultative Heraldic Committee can be classified as follows:

1. *The split shield*, divided into two equal parts by a vertical line: 1 emblem (Nistru).
2. *The band-cut shields* : 1 emblem (Lower Danube).
3. *The bar-cut shield*: 2 emblems (Mării and Someș).
4. *The Part-divided shield*: by drawing two vertical and two horizontal lines: 2 emblems (Mureș and Prut).
5. *A seven-field divided shield*: 1 emblem (Suceava).
6. *A shield divided into strips*: 3 emblems (Bucegi, Olt and Timiș).

The design of these emblems takes into account the requirements of heraldics, both as a science and an art, as proved by the following:

- a) the way they are represented in the form of the shields and the proportion of the various categories of pieces or heraldic figures;
- b) some heraldic elements are borrowed from the emblems of some old administrative territorial units.

As for the form of the shield and its proportions, these emblems are accurately represented. The five heraldic elements borrowed from older heraldic representations to be introduced in the emblems of the Romanian areas are: the bull head, the raven bearing a ring in its beak, the lion, the defense fortifications and the crown. In this respect, it would be interesting to consider for further research the old elements on the provinces' emblems, borrowed from the emblems of the Romanian land areas, in use between 1938-1940.

The design of the emblems of the administrative territorial units in use between the years 1938-1940 shows the concern of the Heraldic Consultative Committee to produce expressive heraldic compositions from an artistic point of view, which should cope with the demands of heraldics. Gold, silver and almost all heraldic colours were used on the surfaces of the shields and heraldic elements included.

Analysis of the heraldic representations on the emblems of the Romanian land areas according to heraldic rules shows the existence of two broad categories:

- 1) *natural heraldic representations.*
- 2) *artificial heraldic representations.*

While presenting these two broad categories of figures used on the emblems of the Romanian lands areas we should bear into account that the former category includes the following:

- a) *heraldic representations of forms of relief (mountains, rivers);*
- b) *Heraldic representations of flora and fauna.*

An example of heraldic representations of forms of relief is that of the Bucegi Mountains, with five peaks of silver mountains (on the emblem of Argeș while an example of a heraldic representation of a river is given by the Danube, by a undulated silver strip, laid on a band (the emblem of the Lower Danube area).

The oak branch is an example of heraldic representation of flora, the lion and the bull head are examples of heraldic representations of fauna. Among natural representations of fauna, the lion has an important role. The lion on the emblem of Jiu (Olt) area proves that this area included Oltenia's Banat.

The bull head as seen from upfront is represented on two emblems (those of Someș Prut areas). On the emblem of the Crișuri (Someș) area this bull head appears only once and on the emblem of Prut area, this head is multiplied.

The most common bird used in heraldic is the eagle which symbolizes flight towards heights, dignity and courage. If the lion is the most frequent used in heraldics, the eagle is the second, world wide.

The eagle appears only once on the emblems of the Romanian areas (Argeș area) as a bird with wide open wings (open flight), bearing a cross in its beak and placed on the heights (on a mountain peak). It is the crusader eagle.

The raven bearing a ring in its beak is represented on the emblem of Timiș area - the Huniades' emblem - showing that this area had once belonged to Ioan (Iancu) of Hunedoara.

From all the *artificial heraldic representations*, some emblems included the *anchor*, *various fortifications* as parts of the defense system and the *crown*.

The anchor is considered to be a symbol of strength and tranquility; it also signifies hope, as support in times of sorrow.

Fortifications such as fortresses dominated by towers are represented on two emblems of the Romanian land areas. Thus, the emblem of Suceava area includes a fortress, a higher rectangular tower in the centre, and two squared smaller towers on the sides. Also, the fortress has visible battlements, windows and a closed door. A fortress with battlements on the right field of the emblem, a high round tower with three windows and a moat with six windows are represented on the emblem of Nistru area.

A crown is represented on the emblem of Mureș area, in the main field. This heraldic element represents the Crown made of steel of Romania which has a remarkable historic importance. Further details in this respect are necessary in what follows.

The crown is a valuable symbol, issued to sanction the proclamation of the kingdom on 14th of March and to prove that the new regime of the country was based on the sacrifice of the Romanian soldiers, on their courage and bravery during the campaign of 1877-1878.

The crown was made at The Army Arsenal in Bucharest (for the first time a symbol of such an importance was designed and made in the country). In describing this crown the following elements should be mentioned: a circle in the front, provided with eight "fleurons", each one intersected by a pearled arch; from each of them a semicircle rises and ends, in the upper central part of the crown, accompanied by a globe in a crucifix overlapping the distinction (medal) "The Passing of Danube Cross"

The component elements of the crown are made of metal and ornated to suggest rare gems and pearls. Inside the metallic frame, a purple velvet

calotte is placed. Its colour has symbolized royal authority since ancient times and highlights the state authority and its independence.

The Steel Crown had an important role in Romanian official ceremonies. For instance it was worn by King Ferdinand in 1922 during the festivities which honored the Union of the country.

In the evolution of heraldic emblems designed for Romanian areas, the ones created in 1938 by the Heraldic Consultative Committee represent a step forward in the creation of Romanian symbols capable of representing Romanian particularities, according to heraldic rules, both scientific and artistic.

The way these emblems were designed, the uniformity required for these emblems belonging to all the new administrative units as well as for the new areas account for their artistic value.

Indeed, the emblems issued by the Heraldic Consultative Committee represent in powerful images important moments in the troubled history of the country and have become an important resource in understanding the Romanian spirit. Not only did the members of this committee know how to design these emblems but they also designed them according to the heraldic language of the time. We should, however mention that in describing the emblems of the Romanian area, in a text *The Royal Decree* - published in the Official Monitor, nr 34, issued on 10th of February, there was a question which was overlooked: the heraldic right of the observer is his left and the other way around. French terms taken from the French heraldics vocabulary were used in the description of these emblems. The terms - adjusted for the Romanian language - are „*abîme*”, „*barres*”, „*coticé*”, „*équipollé*”, „*pal*” and „*tranché*”.

The terms mentioned above were introduced and used in the description of the emblems as follows: „*abîme*” (the Mureș area), „*barres*” (the Sea and Someș areas), „*coticé*” (Bucegi and Olt areas), „*équipollé*” (Mureș and Prut areas), „*pal*” (Suceava areas) and „*tranché*” (the Sea area).

In the document mentioned above, some terms taken from the French heraldics have been correctly used in the description of the emblems, while others were not.

The emblems issued by The Heraldic Consultative Committee managed to draw the foreign specialists' attention as their composition expressed the real Romanian society in a heraldic language, according to heraldic rules. They represented good sources of inspiration for the emblems of the administrative territorial units set up in the following years.

Chapter III describes and analyses from a scientific point of view the emblems of the Romanian areas, created in 1938, in use until September 1940. An alphabetic criterion is used in their description-based on the rules of the Romanian heraldic art and science, as well as on specific heraldic language in the field. After the description of each emblem for each area, there is a summary of the heraldic elements included on the emblem and a bibliography which is necessary to anyone interested in acquiring further information.

The paper also includes conclusions, abbreviations, a glossary, a summary in English, bibliography, the list of illustrations in both languages-Romanian and English, a heraldic album and an annex.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

- BOTEZAT E., *Bourul și zimbrul*, în "Analele Academiei Române", Memoriile Secțiunii Științifice, tom. 34, nr. 3, 1913.
- BĂICOLANU C. I., *Dunărea. Privire istorică, economică și politică*. Cu o prefață de Vintilă I. Brătianu, București, Tip. Eminescu, 1915.
- BRĂTIANU GH.I., *Originile stemelor Moldovei și Țării Românești*, în „Revista Istorică Română”, I, 1931, pp. 51-61.
- BRUJA RADU FLORIAN, *Carol al II-lea și partidul unic: Frontul Renașterii Naționale*, Edit. Junimea, Iași, 2006.
- CĂZAN ILEANA, *Imaginar și simbol în heraldica medievală*, Silex Casă de Editură, Presă și Impresariat, București, 1996.
- CÂRȚÂNĂ IULIAN, SEFTIUC ILIE, *Dunărea în istoria poporului român*, Edit. Științifică, București, 1972.
- CERNOVODEANU DAN, MĂNESCU IOAN. N., *Noile steme ale județelor și municipiilor din Republica Socialistă România. Studiu asupra dezvoltării istorice a heraldicii districtuale și municipale românești*, în „Revista Arhivelor”, anul LI, vol. XXXVI, nr. 1-2, 1974, pp. 13-218.
- CERNOVODEANU DAN, *Știința și arta heraldică în România*, Edit. Științifică și enciclopedică, București, 1977, 557 p.
- CERNOVODEANU DAN, *Originea decorației „Trecerea Dunării”*, în „Revista muzeelor și monumentelor, seria muzee, XIV, nr. 3, 1977, pp. 30-31.
- CERNOVODEANU DAN, *L'heraldique communale de Roumanie au XXe siècle*, comunicare la Colocviul Internațional de Heraldică de la Keszthely, 3-5 octombrie 1988, Keszthely, 1990, pp. 352-360.

CERNOVODEANU DAN, *Evoluția armeriilor Țărilor Române de la apariția lor și până în zilele noastre (sec.XIII-XIX)*, Editura Istros, Brăila, 2005.

CUCU V., *România. Geografie economică*, Edit. Glasul Bucovinei, Iași, 1996.

* * * *Dicționar al științelor speciale ale istoriei, Arhivistică, cronologie, diplomatică, genealogie, heraldică, paleografie, sigilografie*, Edit. științifică și enciclopedică, București, 1982.

DOGARU MARIA, *Aspirația poporului român spre unitate și independență oglindită în simbol heraldic*, Edit. științifică și enciclopedică, București, 1981.

DOGARU MARIA, *Contribuții la cunoașterea heraldicii Țării Românești. Primele steme reprezentate în culori*, în "Revista Arhivelor", anul LX, vol. XLV, nr. 3, 1983, pp. 288-292.

DOGARU MARIA, *Din heraldica României*, Editura JIF, 1994.

DOGARU MARIA, *Date noi privind Coroana de Oțel a României*, în "Herb", revista română de heraldică, I(VI), 1999, 1-2, pp. 127-134.

DOGARU MARIA, *Bibliografia heraldicii românești*, Edit. Ministerului Administrației și Internelor, București, 2004.

DRĂGHICESCU BERCIU-ADINA, *Științele auxiliare ale istoriei*, Edit. Universității din București, 1997.

Enciclopedia României, vol. I-II, 1938.

EVSEEV IVAN, *Dicționar de simboluri*, Edit. Vox, București, 2007.

FILIPAȘCU ALEXANDRU, *Sălbăticiuni din vremea strămoșilor noștri*, Edit. Științifică, București, 1969.

FILIPCIUC I.C., *Geneza însemnului Cap de bour*, în „Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie „A.D.Xenopol”, (XIV), Iași, 1977, pp. 423-430.

GIURESCU C. CONSTANTIN, *Istoria pădurii românești din cele mai vechi timpuri până astăzi*, Ediția a doua, revăzută și adăugită., Edit. Ceres, București, 1976.

GUȚAN MANUEL, *Istoria administrației publice românești*, Ed. a II-a revăzută și adăugită, Edit. Hamangiu, București, 2006.

GÜNTHER H. TONTSCH, *Juristische Literatur zur rumänischen Verwaltungsgeschichte im 19. und 20. Jahrhundert*, în "Jahrbuch für Europäische Verwaltungsgeschichte" 12 (2000), p. 285.

ILIEȘ ALEXANDRU, *Elemente de geografie politică*, curs universitar, Edit. Universității din Oradea, 1999.

* * * *Istoria României în date* (sub conducerea lui Constantin C. Giurescu, Edit. Enciclopedică Română, București, 1971.

* * * *Istoria Românilor, România întregită*, prof. univ. dr. Ioan Scurtu (coordonator), dr. Petre Otu, secretar, Edit. Enciclopedică, București, 2003.

MARTIN ANTONIU, *Instituția regiunii în legislația și practica politică interbelică*, în „Ziridava”, XXIII, Complexul Muzeal Arad, 2002, pp. 299-303.

MĂNESCU IOAN N., *Stema Moldovei*, în „Magazin Istoric”, III, 5(62), 1972, pp. 37-42.

MINEA I., *Despre stema Moldovei*, în „Cercetări istorice”, Buletinul seminarului de Istoria Românilor al Universității din Iași, I, nr. 1, Iași, 1925, pp. 401-402.

MIRCEA IONELA, *Prefectură și prefecți. Instituția prefectului județul Alba*, Alba Iulia, 2005.

MOISIL C., *Stema României. Evoluția ei istorică și heraldică*, în „Boabe de grâu”, II, 1931, anul 2, pp. 65-85.

MOISIL C., *Stema României*, în „Enciclopedia României”, I, 1938, pp. 59-71.

MUȘAT MIRCEA, ARDELEANU ION, *România după Marea Unire*, vol. II, partea a II-a, București, 1988.

NĂSTUREL P.V., *Medaliile și decorațiunile române. Descrierea și portul lor de către civili, militari, clerici, magistrați și doamne. Coroana de oțel a României*, București, 1901.

NISTOR IOAN SILVIU, *Comuna și județul. Evoluția istorică*, Edit. Dacia, 2000.

POP I. D., *Instituția regiunii în proiectele și legile administrative române*, Alba Iulia, 1938.

SACERDOTEANU AURELIAN, *Sigiliul domnesc și stema țării. Conceptul de unitate a poporului roman pe care îl reflectă și rolul avut în formarea ideii de unire*, în „Revista Arhivelor”, XI, 1968, nr. 2, pp. 11-68.

SCURTU IOAN, *Istoria României din anii 1918-1940. Evoluția regimului politic de la democrație la dictatură*, București, 1996.

* * * *Semele Regatului României, județelor și municipiilor, în culori după originalele Comisiei Consultative Heraldice*, Brașov, 1935.

STĂNICĂ VIOREL, *Administrarea teritoriului României în timpul celui de-al doilea război mondial*, în „Transilvanian Review of Administrative Sciences”, 19, 2007, pp. 107-116.

URECHE VALERIU, *Organizarea administrativ-teritorială a României 1918-2000*, Edit. Augusta, Timișoara, 2000.

ZABERCA M. VASILE, *Istoria administrației publice în România. Prelegeri universitare*. Edit. Eftimie Murgu, Reșița, 1997.

LISTA ILUSTRATIILOR

- Pl. I, Fig. 1.** Stema ținutului Argeș (Bucegi)
Pl. II, Fig. 2. Stema ținutului Crișuri (Someș)
Pl. III, Fig. 3. Stema ținutului Dunărea de Jos
Pl. IV, Fig. 4. Stema ținutului Jiu (Olt)
Pl. V, Fig. 5. Stema ținutului Mării
Pl. VI, Fig. 6. Stema ținutului Mureș (Alba Iulia)
Pl. VII, Fig. 7. Stema ținutului Nistru
Pl. VIII, Fig. 8. Stema ținutului Prut
Pl. IX, Fig. 9. Stema ținutului Suceava
Pl. X, Fig. 10. Stema ținutului Timiș

LIST OF ILLUSTRATIONS

- Pl. I, Fig. 1.** The Coat of arms of the Argeș area.
Pl. II, Fig. 2. The Coat of arms of the Someș area.
Pl. III, Fig. 3. The Coat of arms of the Danube area.
Pl. IV, Fig. 4. The Coat of arms of the Jiu area.
Pl. V, Fig. 5. The Coat of arms of the Sea area.
Pl. VI, Fig. 6. The Coat of arms of the Mureș area.
Pl. VII, Fig. 7. The Coat of arms of the Nistru area.
Pl. VIII, Fig. 8. The Coat of arms of the Prut area.
Pl. IX, Fig. 9. The Coat of arms of the Suceava area.
Pl. X, Fig. 10. The Coat of arms of the Timiș area.

ALBUM HERALDIC

PLANȘA I

Fig. 1. Stema ținutului Argeș; v. reproducerea stemei la
Maria Dogaru, *Din heraldica României*,
Edit. JIF, 1994, pl. LXXXVII, fig. 356.

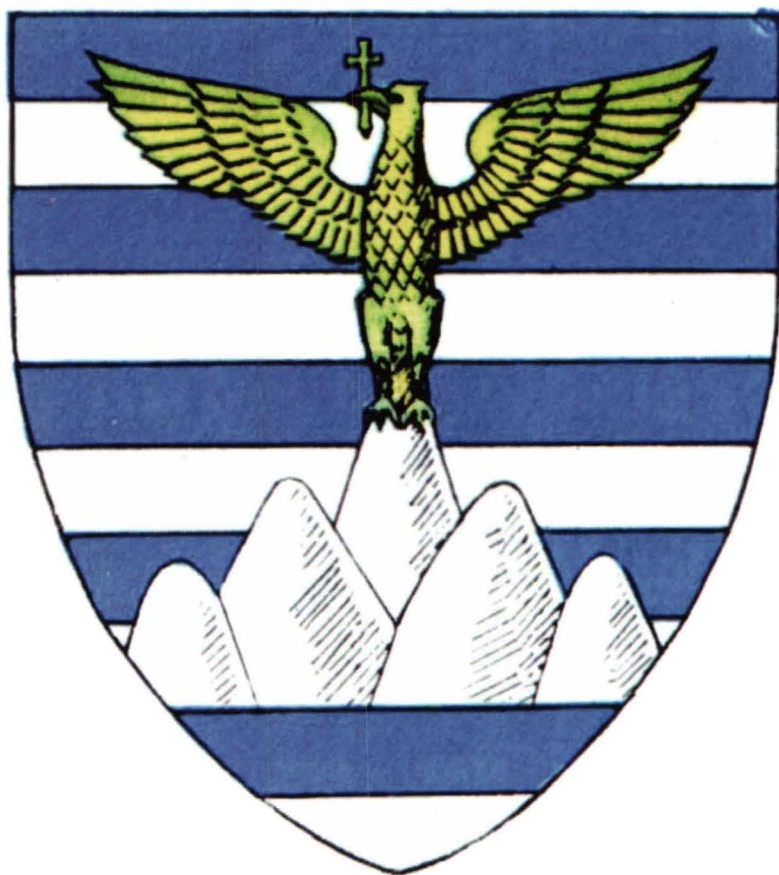

Fig. 1
Planșa I

PLANȘA II

Fig. 2. Stema ținutului Crișuri; v. reproducerea stemei la
Maria Dogaru, *Din heraldica României*,
Edit. JIF, 1994, pl. LXXXVIII, fig. 363.

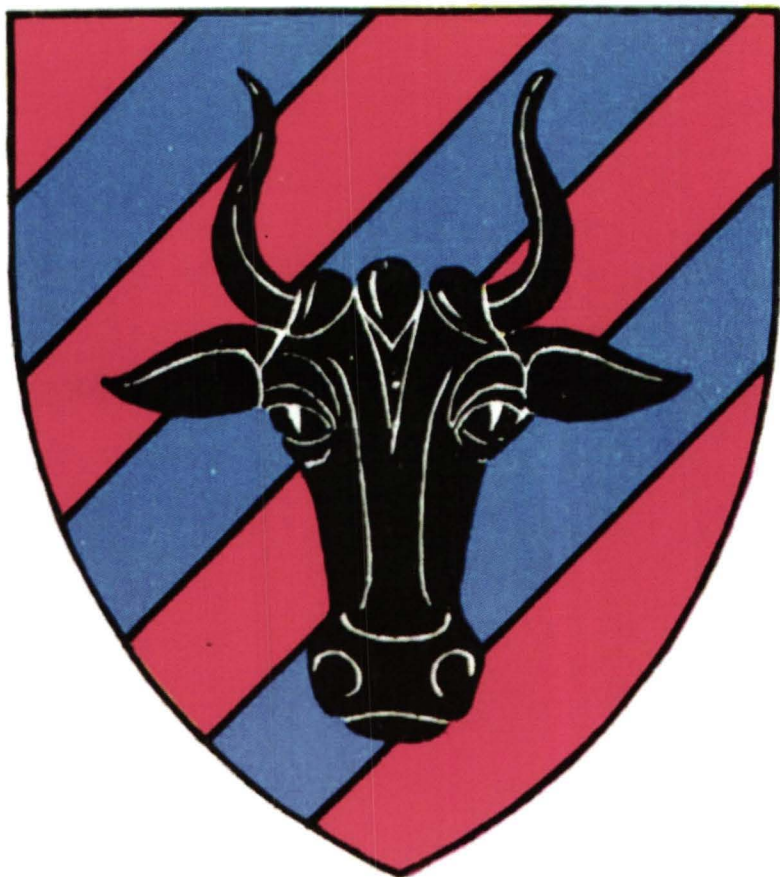

Fig. 2
Planșa II

PLANȘA III

Fig. 3. Stema ținutului Dunării; v. reproducerea stemei la Maria Dogaru, *Din heraldica României*, Edit. JIF, 1994, pl. LXXXVII, fig. 358.

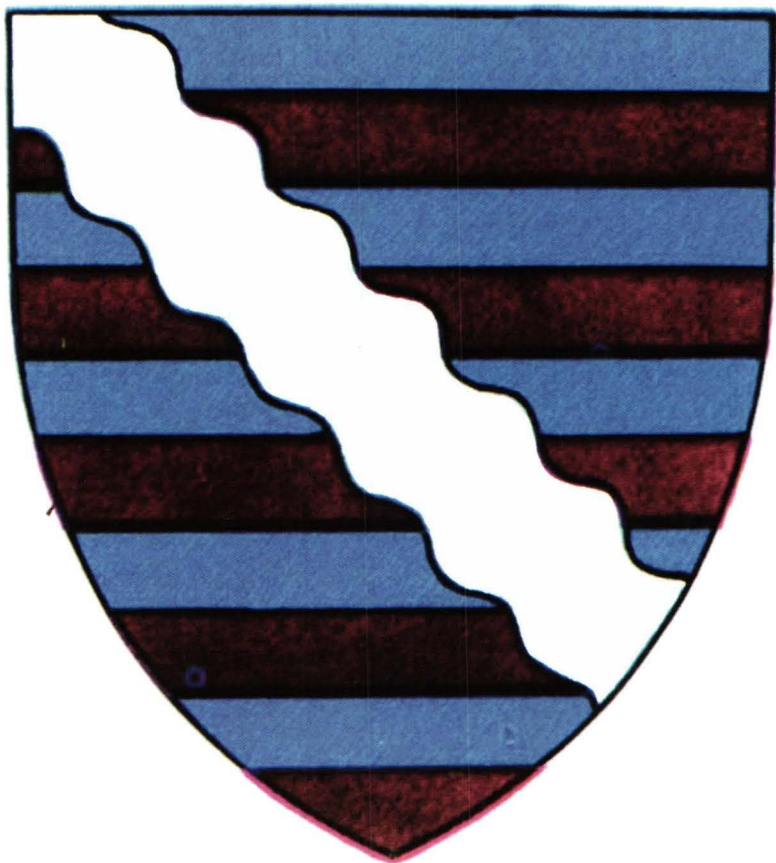

Fig. 3
Planșa III

PLANȘA IV

Fig. 4. Stema ținutului Olt; v.reproducerea stemei la
Maria Dogaru, *Din heraldica României*,
Edit. JIF, 1994, pl. LXXXIX, fig. 364.

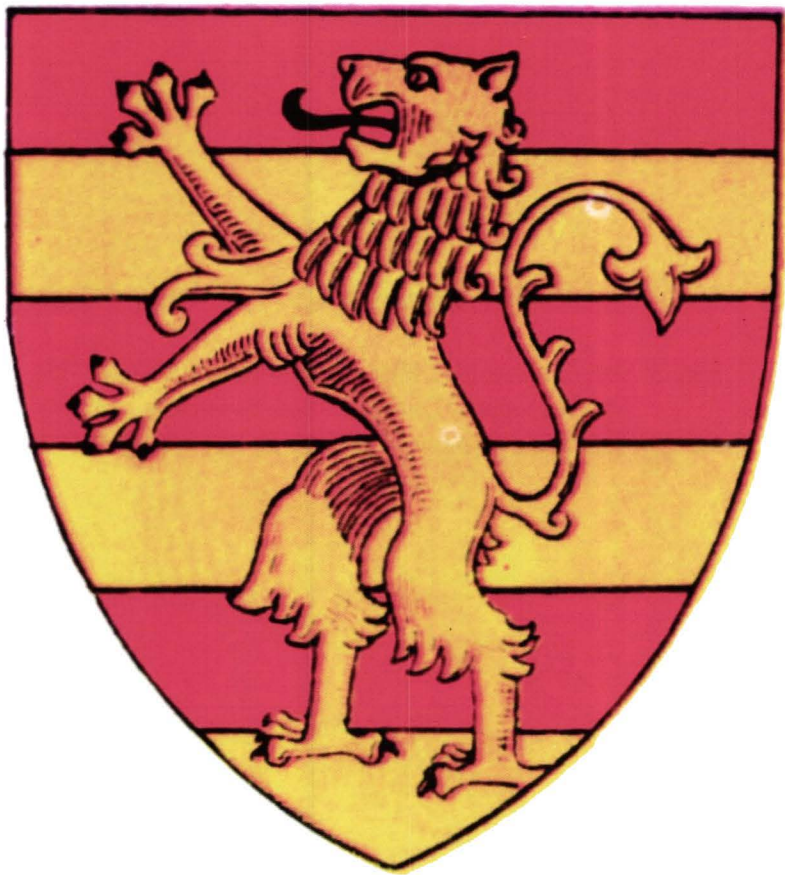

Fig. 4
Planșa IV

PLANȘA V

Fig. 5. Stema ținutului Mării; v. reproducerea stemei la
Maria Dogaru, *Din heraldica României*,
Edit. JIF, 1994, pl. LXXXVII, fig. 357.

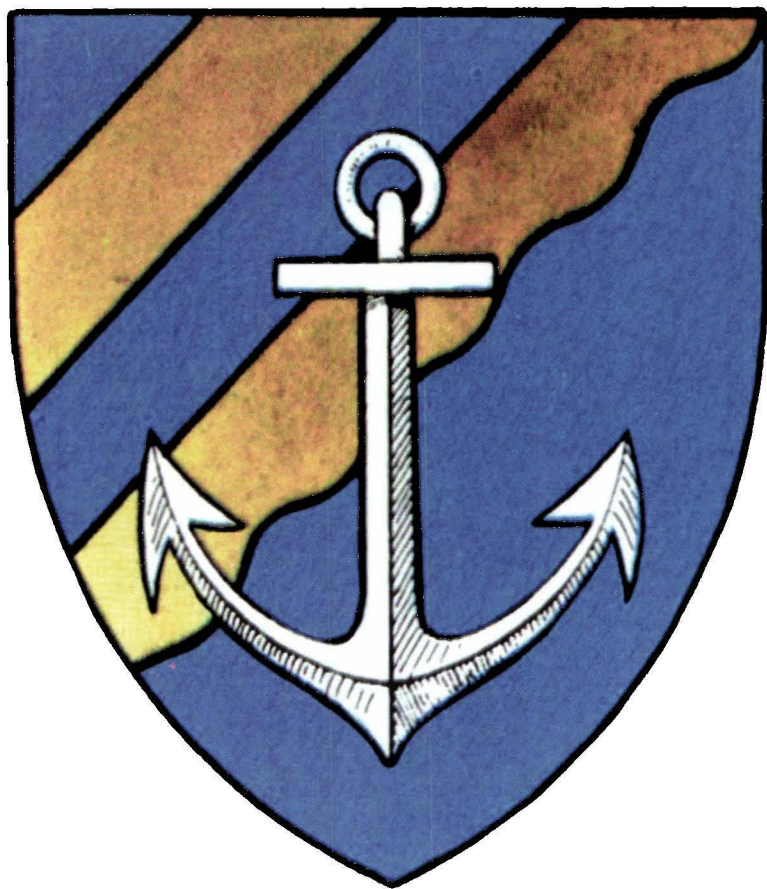

Fig. 5
Planșa V

PLANȘA VI

Fig. 6. Stema ținutului Mureș; v. reproducerea stemei la
Maria Dogaru, *Din heraldica României*,
Edit. JIF, 1994, pl. LXXXVIII, fig. 362.

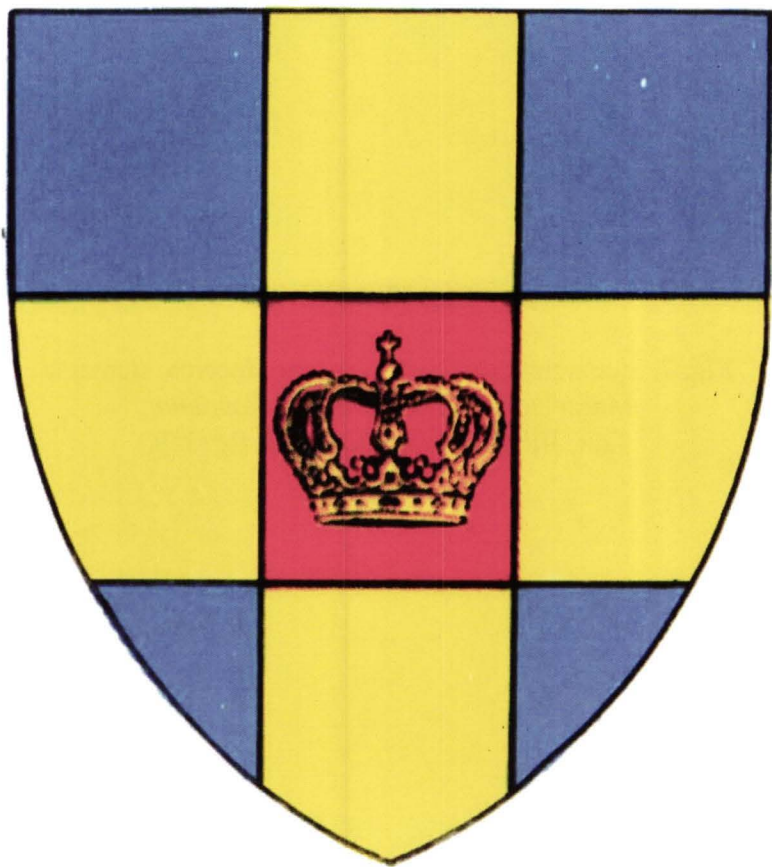

Fig. 6
Planșa VI

PLANȘA VII

Fig. 7. Stema ținutului Nistru; v. reproducerea stemei la
Maria Dogaru, *Din heraldica României*,
Edit. JIF, 1994, pl. LXXXVII, fig. 359.

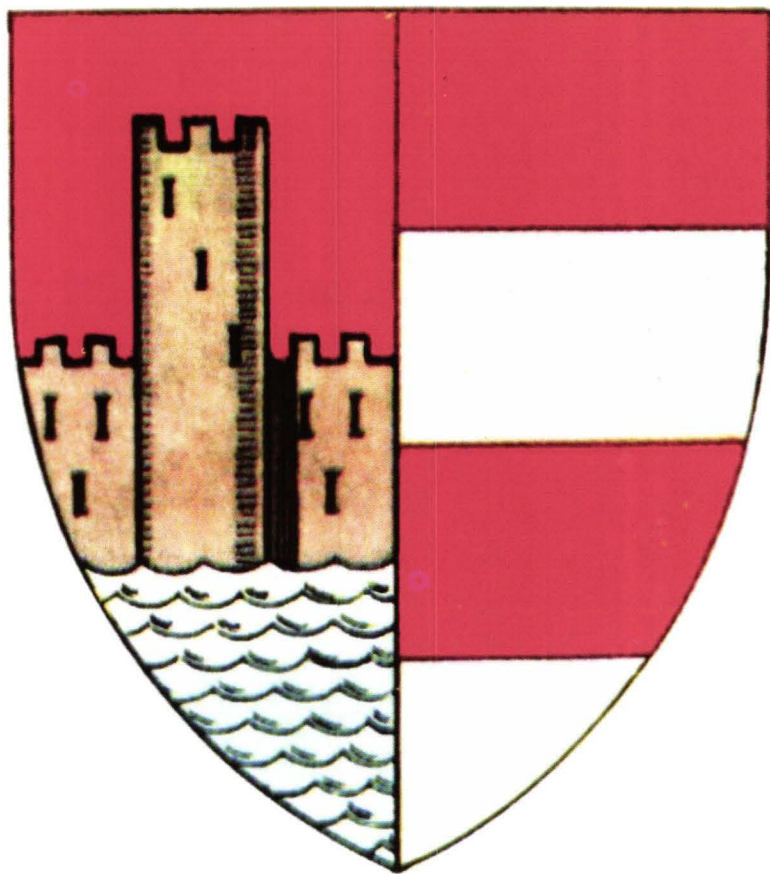

Fig. 7
Planșa VII

PLANȘA VIII

Fig. 8. Stema ținutului Prut; v. reproducerea stemei la
Maria Dogaru, *Din heraldica României*,
Edit. JIF, 1994, pl. LXXXVIII, fig. 360.

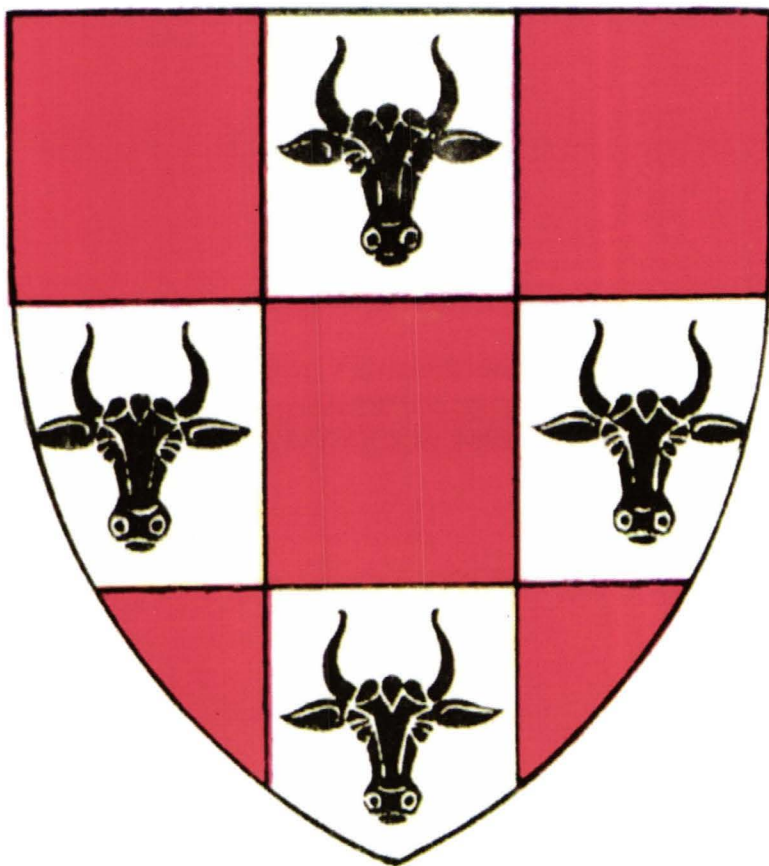

Fig. 8
Planșa VIII

PLANȘA IX

Fig. 9. Stema ținutului Suceava; v. reproducerea stemei la
Maria Dogaru, *Din heraldica României*,
Edit. JIF, 1994, pl. LXXXVIII, fig. 361.

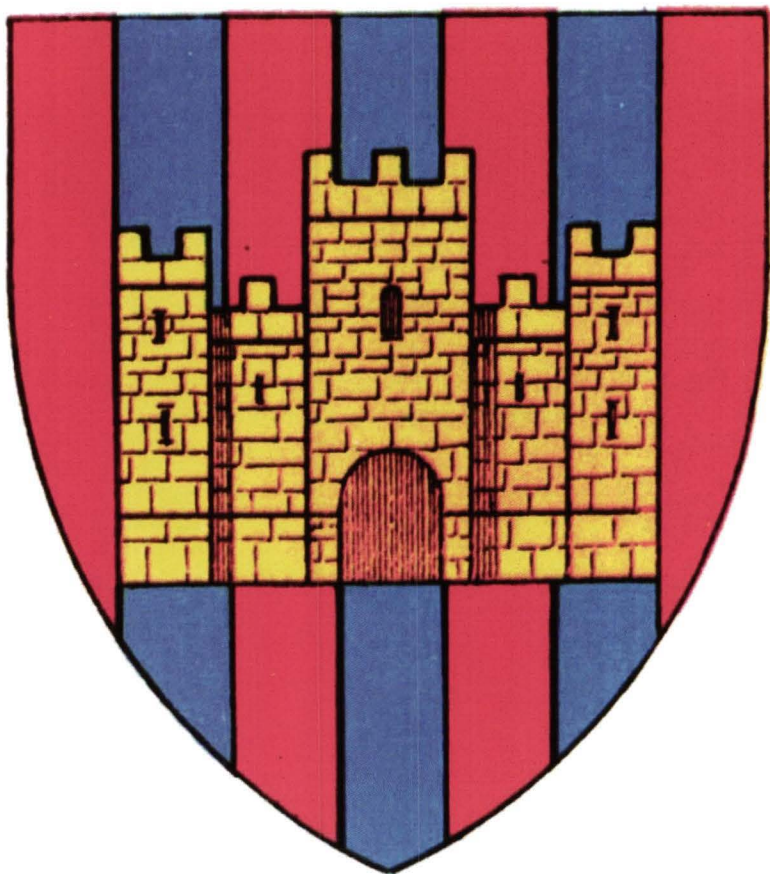

Fig. 9
Planșa IX

PLANȘA X

Fig. 10. Stema ținutului Timiș; v. reproducerea stemei la
Maria Dogaru, *Din heraldica României*,
Edit. JIF, 1994, pl. LXXXIX, fig. 365.

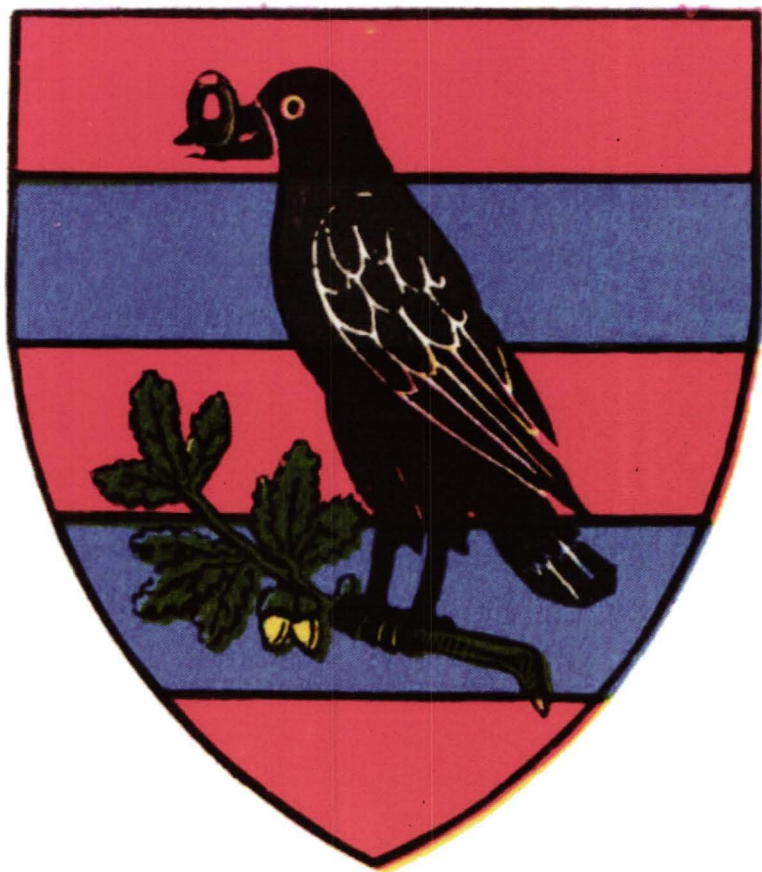

Fig. 10
Planșa X

ANEXE :

Fig. 1. Harta ținuturilor României;
după *Enciclopedia României*, vol. II, 1938.

ȚINUTURI

1. Ținutul OLT cu reședința la CRAIOVA
2. " ARGES cu reședința la BUCUREȘTI
3. " MĂRII cu reședința la CONSTANȚA
4. " DUNĂREA cu reședința la GALAȚI
5. " NISTRU cu reședința la CHIȘINĂU
6. " PRUT cu reședința la IAȘI
7. " SUCEAVA cu reședința la CERNĂUȚI
8. " ALBA-IULIA cu reședința la ALBA-IULIA
9. " CRIȘURI cu reședința la CLUJ
10. " TIMIȘ cu reședința la TIMIȘOARA

ȚINUTURILE ȘI JUDEȚELE ROMÂNIEI

Fig. 2. Tabel. Organizarea administrativă a României.

Suprafața, populația României pe ținuturi și unități administrative;
după *Enciclopedia României*, vol. II, 1938.

ORGANIZAREA ADMINISTRATIVĂ A ROMÂNIEI

SUPRAFAȚA TERITORIALĂ ȘI POPULAȚIA ROMÂNIEI PE ȚINUTURI
ȘI UNITĂȚI ADMINISTRATIVE

RECAPITULARE PE ȚINUTURI

ȚINUTUL (1)	Suprafața în km ² (2)	P O P U L A Ț I A la 1 Iulie 1937			Numărul plășilor (6)	Numărul orașelor (7)	Numărul satelor (8)
		Total (3)	Urban (4)	Rural (5)			
ROMÂNIA	295.049	19.535.398	3.609.220	15.926.178	429	179	15.981
1. OLT	26.941	1.854.220	197.300	1.656.920	37	17	2.421
2. ARGEȘ	40.879	3.762.321	1.033.113	2.729.208	67	26	2.957
3. MĂRII	21.731	1.033.513	193.930	839.583	24	18	779
4. DUNĂREA	37.958	2.039.421	437.546	1.601.875	46	24	1.842
5. NISTRU	22.355	1.446.395	205.426	1.240.969	23	7	795
6. PRUT	31.775	2.335.340	381.660	1.953.680	46	19	2.456
7. SUCEAVA	17.070	1.573.212	283.873	1.289.339	27	22	784
8. ALBA-IULIA	30.297	1.642.343	228.076	1.414.267	54	17	1.135
9. CRIȘURI	33.385	2.143.453	372.609	1.770.844	56	16	1.575
10. TIMIȘ	32.658	1.705.180	275.687	1.429.493	42	13	1.237

Fig. 3. *Decretul Regal* din 13 decembrie 1938 cu aprobarea stemelor ținuturilor României, în vigoare între 1938-1940; după „Monitorul Oficial”, nr. 34 din 10 februarie 1939.

DECRETE REGALE

MINISTERUL DE INTERNE

CAROL al II-lea,

Prin grația lui Dumnezeu și voința națională, Rege al României,

La toți de față și viitori, sănătate:

Asupra raportului ministrului nostru secretar de Stat la Departamentul de Interne Nr. 28.207 A. din 13 Decembrie 1938,

Am decretat și decretăm:

Art. I. Se aprobă de Noi stemele ținuturilor: Mureș, Bucegi, Dunărea de Jos, Marea, Nistru, Olți, Prut, Someș, Suceava și Timiș, astfel cum au fost întocmite de către comisiunea heraldică și anume:

Stema ținutului Mureș

Seutul împărțit în 9 cartiere, așezate câte trei, trei („équipollé”): primul rând albastru, aur, albastru; al doilea rând aur, roșu aur; al treilea rând albastru, aur, albastru. Înfațișează cele 9 județe ale ținutului, prin culorile predominante din stemele lor. Pe cartierul roșu din mijloc („abime”) coroana regală, simbolizând încoronarea la Alba-Iulia a Regelui întregitor de neam Ferdinand I.

Stema ținutului Bucegi

Seutul: zece fâșii așezate orizontal, alternând albastru, argint („coticé”), înfațișând cele zece județe ale ținutului, prin culorile predominante din stemele lor.

Pe a noua fâșie albastră, cinci piscuri de munte, de argint; pe cel din mijloc, un vultur crucifer de aur, cu aripile întinse, ciocul și ghiarele roșii. Simbolizează regiunea muntoasă în care (la Curtea-de-Argeș) a fost cuibul Basarabilor, de unde și-a luat avântul vulturul, care a futins până la Dunăre și Marea principatul Țării Românești.

Stema ținutului Dunărea de Jos

Seutul: zece fâșii așezate orizontal, alternând albastru, roșu, înfațișând cele 10 județe ale ținutului, prin culorile predominante din stemele lor.

Peste tot o bandă de argint ondulată, simbolizând Dunărea.

Stema ținutului Marea

Seutul tăiat oblic dela dreapta la stânga („tranché”), în cartierul de sus, din stânga, patru fâșii așezate oblic („barres”), alternând albastru și aur, cea din urmă ondulată în partea ei de jos, înfațișând cele 4 județe ale ținutului prin culorile predominante din stemele lor. Cartierul de jos, din dreapta, albastru, simbolizând Marea Neagră. Peste tot o ancoră de argint simbolizând porturile ținutului.

Stema ținutului Nistru

Sent despiciat. În partea din dreapta, patru fâșii orizontale alternând roșu și argint, înfațișând cele patru județe ale ținutului, prin culorile predominante din stemele lor. În partea din stânga, pe roșu, o cetate de aur, înșind din valuri de argint, simbolizând cetățile lui Ștefan cel Mare la limanul Nistrului.

Stema ținutului Olți

Seutul: 6 fâșii așezate orizontal, alternând roșu, aur („coticé”), înfațișând cele 6 județe ale ținutului, prin culorile predominante din stemele lor.

Peste tot un leagăn aur, ridicat către dreapta, ghiarele și limba negre, înfațișând leul vechiului banat oltean.

Stema ținutului Prut

Seutul împărțit în 9 cartiere, așezate câte trei, trei („équipollé”): primul rând roșu, argint, roșu; al doilea rând argint, roșu, argint; al treilea rând roșu, argint, roșu, înfațișând cele 9 județe ale ținutului, prin culorile predominante din stemele lor.

Pe fiecare din cele 4 cartiere de argint, câte un cap de zimbbru, negru, simbolizând că acest ținut cuprinde cea mai mare parte a vechii Moldove și chiar reședința ei, Iași.

Stema ținutului Someș

Seutul: șapte fâșii așezate oblic dela dreapta la stânga, alternând roșu și albastru („barres”), înfațișând cele 7 județe ale ținutului, prin culorile predominante din stemele lor.

Peste tot capul de zimbbru negru, simbolizând Maramureșul, leagănul Moldovei, cuprins în acest ținut.

Stema ținutului Suceava

Seutul: șapte fâșii așezate vertical, alternând roșu și albastru („pal”), înfațișând cele 7 județe ale ținutului, prin culorile predominante din stemele lor.

Peste tot o cetate de aur simbolizând cea dintâi cetate de scaun a Moldovei, aflată în acest ținut.

Stema ținutului Timiș

Seutul: 5 fâșii așezate orizontal, alternând roșu și albastru, înfațișând cele 5 județe ale ținutului, prin culorile predominante din stemele lor.

Peste tot un corb negru, către dreapta, așezat pe o creangă de stejar verde, cu 2 ghiinde de aur, având în cioc un inel de aur, cu piatră roșie. Este corbul din armele Corvinilor dela Hunedoara, aflată în acest ținut.

Art. II. Ministrul nostru secretar de Stat la Departamentul Interelor este însărcinat cu executarea acestui decret.

Dat în București la 13 Decembrie 1938.

CAROL

Ministrul interelor,
Armand Călinescu
Nr. 4.285.

MINISTERUL EDUCAȚIUNII NAȚIONALE

Prin decretul regal Nr. 693 din 9 Febr. 1939, se acordă insigna onorifică „Straja Țării”, clasa IV, d-lui Balduv von Schirach, conducătorul tinereții german.

MINISTERUL DE JUSTIȚIE

CAROL al II-lea,

Prin grația lui Dumnezeu și voința națională, Rege al României,

La toți de față și viitori, sănătate:

Asupra raportului președintelui Consiliului nostru de Miniștri și al ministrului nostru secretar de Stat la Departamentul Justiției Nr. 12.570/935

Văzând și jurnalul Consiliului d. Miniștri Nr. 524 din 1939;

Văzând avizul Consiliului legislației Nr. 6 din 1939;

În temeiul art. 98 din Constituție,

Am decretat și decretăm:

LEGE

pentru modificarea dispozițiilor art. 13 din legea privitoare la constatarea morții prezumate a celor dispăruți în timpul războiului precum și la regularizarea situației juridice a patrimonilor și a urmașilor lor

Art. unic. — Dispozițiunile art. 1 din legea privitoare la constatarea morții prezumate a celor dispăruți în timpul războiului, precum și la regularizarea situației juridice a patrimonilor și a urmașilor lor, se modifică astfel:

Art. 13. — Cererile pentru declararea decesului prezumat pe temeiul legii de față, vor fi introduse în termen de 18 ani, socotiți dela 12 Decembrie 1923.

Dat în București la 7 Februarie 1939.

CAROL

Președintele Consiliului de Miniștri,
Miron,
Patriarhul României

Ministrul Justiției,
Victor Iamandi

Nr. 660.

Referat către Consiliul de Miniștri.

Domniilor Miniștri,

Legea pentru constatarea morții prezumate a celor dispăruți în timpul războiului și regularizarea situației juridice a patrimonilor și a urmașilor lor, publicată în Monitorul Oficial Nr. 204 din 12 Decembrie 1923, prevedea prin art. 13 termen de 5 ani, în care interval

De același autor:

1. *Sigilii de bresle din vestul și nord-vestul României (secolele XVI-XIX)*, Editura Mega, Cluj-Napoca, 2006, 298 p.
2. *Steme ale familiei Mocioni*, Edit. Gutenberg Univers, Arad, 2008, 118 p.
3. *Sigilii de târguri și orașe din comitatul Arad și împrejurimi (secolele XVIII-XIX)*, Editura Gutenberg Univers, Arad, 2010, 114 p.

În colaborare:

1. *Bibliografia vexilologiei românești*, Complexul Muzeal Arad, Arad, 1999, 69 p.
2. *Arad - monografia orașului de la începuturi până în 1989*, Editura Nigredo, Arad, 1999, 459 p.
3. *Mișca - studii monografice*, Editura Mirador, Arad, 2004, 153 p.
4. *De-a lungul frontierei. La aniversarea a 10 ani de colaborare între localitățile de frontieră ale județelor Arad și Békés*, Gyula, 2005, 157 p.
5. *Sigilii satești și comunale din comitatul Arad și împrejurimi (secolele XVII-XIX)*, Edit. Gutenberg Univers, Arad, 2009, 164 p.
6. *Micălaca monografie*, Editura Mirador, Arad, 2010.
7. *Bule de aur emise în cancelariile Țării Românești și Moldovei*, „Vasile Goldiș” University Press, Arad 2011.

Printre izvoarele heraldice românești se cuprind și stemele ținuturilor României, în uz între anii 1938-1940. Create de către Comisia Consultativă Heraldică, stemele acestor ținuturi sunt în număr de zece. Ele se păstrează la Arhivele Naționale ale României, fondul special al Comisiei de heraldică, mai sus menționată. Studiarea lor mai amănunțită de cât s-a făcut până acum, constituie fără îndoială, un segment important al heraldicii teritoriale românești. Prin piesele și figurile heraldice cuprinse în câmpurile scuturilor lor, stemele ținuturilor României au o valoare istorico-documentară și trebuie mai mult cunoscute. Ele au individualizat următoarele 10 ținuturi ale României întregite: Argeș (Bucegi), Crișuri (Someș), Dunării (Dunărea de Jos), Jiu (Olt), Marea (Mării), Mureș (Alba Iulia), Nistru, Prut, Suceava și Timiș.